

Varhaiskasvattajien kokemuksia positiivisesta pedagogiikasta

Aino Nissi

OPINNÄYTETYÖ
Tammikuu 2020

Sosionomin tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomin tutkinto-ohjelma

NISSI, AINO:

Varhaiskasvattajien kokemuksia positiivisesta pedagogiikasta

Opinnäytetyö 59 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Tammikuu 2020

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda käytännön tasolla näkyväksi positiivisen pedagogiikan merkitystä varhaiskasvattajille ja sen toteutumista päiväkotiarjessa. Opinnäytetyössä kartoitettiin yhteistyöpäiväkodin kasvattajien osaamista ja ajatuksia positiivisesta pedagogiikasta. Tavoitteena oli tuottaa toimeksiantajalle tietoa, jonka avulla yksikön toimintaa voidaan kehittää.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin puolistrukturoituna kyselynä. Kaikki yhteistyöpäiväkodin 13 kasvattajaa vastasivat kyselyyn. Kasvattajien vastauksien analysoinnissa käytettiin teorialähtöistä sisällyönanalyysia. Saatuja vastauksia vertailtiin analyysirunkoon ja vastausten yhteensopivuutta ja eroja arvioitiin suhteessa positiivisen pedagogiikan teoriaan.

Opinnäytetyön tulosten mukaan kasvattajien näkemyksessä korostui keskittymisen myönteisiin asioihin, kasvattajan ja lapsen väliseen kasvatussuhteeseen sekä lapsen vahvuuksien hyödyntämiseen. Positiivisen pedagogiikan merkitykseksi nostettiin lapsen kokonaisvaltainen oppiminen, positiivinen ilmapiiri, ratkaisukeskeisyys ja työyhteisön hyvinvoinnin tukeminen.

Tutkimustulosten perusteella vaikutti, että Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tuntemus tuo hyvän pohjatiedon myös positiivisen pedagogiikan toteuttamiselle. Kasvattajat hyödyntävät työssään positiivisen pedagogiikan sisältöjä, mutta toiminta ei ollut yhtenäistä. Päiväkoti hyötyisi yhtenäisistä toimintatavoista, jotka yhtenäistäisivät kasvattajien tietoutta ja käytäntöjä. Kasvatusmenetelmänä positiivinen pedagogiikka nähtiin pääasiassa lapsiin kohdistuvana. Yksikön toimintaa voitaisiin kehittää hyödyntämällä positiivisen pedagogiikan näkemyksiä myös päiväkodin ja kodin välisessä yhteistyössä.

Asiasanat: varhaiskasvatus, positiivinen pedagogiikka, hyvinvointi

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

NISSI, AINO:
Early Childhood Educators' Experiences of Positive Pedagogy

Bachelor's thesis 59 pages, appendices 3 pages
January 2020

Positive pedagogy is rather a novel educational model, and therefore there is little information on how educators view positive pedagogy in early childhood education. The purpose of this study was to examine the meaning of positive pedagogy to the educators and how positive pedagogy is implemented in early childhood education. The aim was to produce information that can be used by the client day-care unit to develop their pedagogical practices.

The study was qualitative in nature. The data were collected through semi-structural survey. All 13 educators responded to the survey. Deductive content analysis was used to analyze the survey data.

The results indicated that the educators identify positive pedagogy as a practice that is focused on positive things, pedagogical relation and utilization of a child's attributes. According to educators, positive pedagogy had implications for increasing the staff's well-being and creating a positive atmosphere among the day-care unit.

Overall, the study suggests that the day-care unit had a relatively solid foundation to initiate practicing positive pedagogy in a more comprehensive way. The study found that the day-care unit could benefit from standardizing the pedagogical practices.

Key words: early childhood education, positive education, well-being

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	7
	2.1 Lähtökohdat ja tutkimusympäristö	7
	2.2 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	8
3	POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA VARHAISKASVATUKSESSA	9
	3.1 Taustalla positiivinen psykologia	9
	3.2 Positiivisen pedagogiikan määrittely	10
	3.3 Positiivisen pedagogiikan toimintasisällöt.....	14
	3.4 Positiivinen pedagogiikka kasvatustähtämyksenä.....	17
	3.5 Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatussuunnitelmassa.....	19
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	23
	4.1 Laadullinen tutkimus	23
	4.2 Tutkimusaineiston kerääminen.....	24
	4.3 Aineiston analysointi	25
5	POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA OSANA PÄIVÄKODIN TOIMINTAA	28
	5.1 Kasvattajien näkemys positiivisesta pedagogiikasta	28
	5.2 Positiivisen pedagogiikan toteutuminen päiväkodissa.....	36
	5.3 Positiivisen pedagogiikan merkitys ja kehitysmahdollisuudet.....	40
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	47
7	POHDINTA	50
	7.1 Eettisyys ja luotettavuus.....	50
	7.2 Opinnäytetyöprosessin pohdinta ja jatkotutkimusehdotukset	51
	LÄHTEET	54
	LIITTEET.....	57
	Liite 1. Saatekirje kasvattajille	57
	Liite 2. Kyselylomake	58

1 JOHDANTO

Yhteiskunnassamme jokaisella lapsella on subjektiivinen oikeus hyvään ja tasapainoiseen lapsuuteen (Aula 2007). Lapsen elämä on tulvillaan kokemuksia ja tunteita, jotka vaativat huomatuksi tulemista, tutkiskelua ja vahvistamista. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta kasvattajan tärkeimpiin tehtäviin kuuluu lapsen tukeminen hänen tunteidensa, kokemustensa ja vahvuuksiensa tunnistamisessa ja näkyväksi tekemisessä. Nämä tilanteet tiedostettuaan lapsi kehittää uskoa omiin kykyihinsä ja itseensä. Myönteiset tunteet ja kokemukset voivat toimia hyvinvoinnin ja oppimisen lähteinä vaihtelevissa ympäristöissä ja tilanteissa. Lapsen myönteisen kokemusmaailman tukemiseksi kasvattajalla on oltava kykyä tukea lapsen kokemusten ja tunnetilojen tunnistamisessa ja käsittelyssä, herkyttää lapsen kuulemiseen ja halua edistää arkeen sopivia kertomisen ja kuulemisen tapoja. (Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö & Lipponen 2014, 239.)

Erilaiset selvitykset ja tutkimukset ovat todistaneet, että vain laadukas varhaiskasvatus luo myönteisiä vaikutuksia. Varhaiskasvatuksella on suuri yksilöllinen ja yhteiskunnallinen merkitys, jonka vuoksi sen laatuun ja kehittämiseen kohdistuu isoja vaatimuksia. Merkittävimpinä laadun kriteereinä varhaiskasvatuksessa on henkilöstön monipuolinen osaaminen sekä koulutustaso. Vaikka pedagogisen toiminnan toteuttamisen vetovastuu kuuluu varhaiskasvatuksen opettajille, tulee jokaisen työyhteisön jäsenen toteuttaa laadukasta pedagogiikkaa. Työyhteisössä vaaditaan saumatonta yhteistyötä, osaamisen säännöllistä päivittämistä ja yhteistä näkemystä siitä, miten juuri kussakin lapsiryhmässä hoidetaan korkealaatuisen varhaiskasvatuksen kriteerien täyttymistä. (Leskisenoja 2019, 32.)

Käsitteenä positiivinen pedagogiikka on hyvin suomalainen. Yleisemmin maailmalle levinneestä kasvatuksellisesta otteesta puhutaan positiivisena kasvatuksena (engl. positive education) (Leskisenoja 2019, 23). Suomessa näitä kahta käsitettä käytetään synonyymina toisilleen. Tässä opinnäytetyössä käytetään vain positiivisen pedagogiikan käsitettä. Positiivisen pedagogiikan nähdään saaneen alkunsa, kun Seligman totesi, että hyvinvointia tulee opettaa ja sitä voidaan opettaa samalla tavalla kuin perinteisiä kouluaineita. Hyvinvointitaidoilla tarkoite-

taan esimerkiksi ihmissuhteiden vahvistamista, positiivisten tunnekokemusten rakentamista, vahvuuksien hyödyntämistä, sinnikkyiden kasvattamista ja muita taitoja, joilla lapset voivat tavoitella hyvinvoivaa ja terveellistä elämää. (Park & Peterson 2008, 87). Hyvinvointiopetukselle ja -taidoille on monia tarpeita. Ne muun muassa lisäävät lasten yleistä tyytyväisyyttä omaan elämään sekä edistävät oppimista. (Seligman 2011, 30.)

Opinnäytetyössä käsitellään kasvattajien kokemusten kautta positiivista pedagogiikkaa varhaiskasvatuksen kontekstissa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda toimeksiantajalle esiin yksikön kasvattajien osaamista ja ajatuksia positiivisesta pedagogiikasta, joiden kautta toimintaa voidaan kehittää. Yksittäisen päiväkodin tulokset eivät ole yleistettävissä, mutta niiden avulla voi saada käsitystä siitä, minäkalaisia asioita varhaiskasvatuksen näkökulmasta nähdään tärkeiksi positiivisessa pedagogiikassa. Tavoitteenani oli myös kehittää omaa ammatillista osaamistani kohti asiantuntijuutta. Opinnäytetyössä kuvataan varhaiskasvatuksen henkilöstöä sanalla kasvattaja.

Opinnäytetyöni etenee positiivisen psykologian kautta positiivisen pedagogiikan määrittelyyn sekä toteuttamiseen, jonka jälkeen pohdin aihetta Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) näkökulmasta. Siitä etenen tutkimuskysymysten tarkasteluun, toteutukseen ja aineiston analyysiin, joiden jälkeen esittelen kyselyn avulla saadut tulokset. Tuloksissa esittelen aineiston analyysissä nostamani teemat, jotka kokoan johtopäätösluvussa yhteen ja peilaan niitä teoriaan. Lopuksi pohdin vielä opinnäytetyön luotettavuutta ja eettisyyttä, sekä koko opinnäytetyöprosessia.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Lähtökohdat ja tutkimusympäristö

Useita positiivista pedagogiikkaa käsitteleviä kirjoja kirjoittanut Leskisenoja kuvaa positiivisen pedagogiikan olevan erittäin varteenotettava ja ympäri maailmaa levinnyt kasvatussuuntaus, joka pohjautuu jatkuvasti lisääntyvään empiiriseen näyttöön. Positiivinen pedagogiikka on kaikkea muuta kuin kepeä vaaleanpunainen höttöpedagogiikka tai pakkopositiivisuutta. (Leskisenoja 2019, 13.) Liiallinen positiivisuuden ilmapiiri liittyy yleensä positiivisen ajattelun ideologiaan, joka on eri asia kuin positiivinen pedagogiikka. Positiivinen pedagogiikka on ennemminkin myönteisyyden asennetta ja avarakatseisuutta maailmaa, ympäristöä ja itseä kohtaan. Positiivisen psykologian ja pedagogiikan kriittinen arviointi on kuitenkin tärkeää, jotta tiede kehittyisi aina vain merkityksellisempään ja tarkempaan suuntaan. (Avola & Pentikäinen 2019, 41.)

Positiivisesta pedagogiikasta on rajallisesti tutkimuksia, mutta tutkimusten määrä on kuitenkin lisääntynyt viime vuosien aikana. Positiiviseen pedagogiikkaan liittyvää kirjallisuutta on lähivuosina julkaistu enemmän, joista esimerkkeinä Avolan ja Pentikäisen Kukoistava kasvatusta -kirja ja Leskisenojan kirjoittama Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa -kirja. Ensimmäisenä mainittu kirja käsittelee positiivista pedagogiikkaa ja laaja-alaisia hyvinvointitaitoja yleisesti koulun sekä varhaiskasvatuksen näkökulmasta, ja jälkimmäinen käsittelee aihetta kasvattajien näkökulmasta. Julkaistujen kirjojen ja lisääntyvien tutkimusten myötä keskustelu positiivisen pedagogiikan ympärillä varhaiskasvatuksessa on lisääntynyt.

Yhteistyöpäiväkodin nimeä ei kerrota opinnäytetyössä anonymiteetin takaamiseksi. Kyseinen päiväkotitoiminta valikoitui tutkimuskohteeksi heidän kiinnostuksen vuoksi. Lisäksi kasvattajat ovat innovatiivisesti keskittyneet kehittämään toimintaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista (2018) tulevien teemojen mukaan. Tutkimussuunnitelma ja -lupa hyväksyttiin päiväkodin johtajalla.

2.2 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda käytännön tasolla näkyväksi positiivisen pedagogiikan merkitystä ja toteutumista päiväkotiarjessa. Koska positiivinen psykologia on melko tuore ja voimakkaasti kasvava tieteenala (Uusitalo-Malmivaara 2014, 24) ei positiivisesta pedagogiikastakaan ole vielä kerätty paljon kokemuksia. Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa yksikön kasvattajien osaamista ja ajatuksia positiivisesta pedagogiikasta. Tulokset tuovat toimeksiantajalle tietoja, joiden kautta yksikön toimintaa voidaan kehittää. Tavoitteenani on myös kehittää omaa ammatillista osaamistani kohti asiantuntijuutta saamalla syvempää ymmärrystä positiivisen pedagogiikan mahdollisuuksista varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyössä keskitytään erityisesti siihen, minkälainen ymmärrys kasvattajilla on positiivisesta pedagogiikasta ja miten he sitä toteuttavat lasten kanssa. Lisäksi arvioidaan sitä, kuinka positiivista pedagogiikkaa voisi yksikössä hyödyntää. Yksikön kiinnostuksesta toimintansa kehittämiseen nousi ajatus saada näkyväksi, mitä positiivisen pedagogiikan käyttöönottamiseksi kasvattajien näkökulmasta tarvitaan. Opinnäytetyössä on kolme tutkimuskysymystä.

1. Mitä positiivinen pedagogiikka tarkoittaa kasvattajien mielestä varhaiskasvatuksen kontekstissa?
2. Miten positiivista pedagogiikkaa toteutetaan päiväkodin arjessa?
3. Millaisia merkityksiä kasvattajat näkevät positiivisella pedagogiikalla olevan yksikön toiminnan kehittämiseen?

Ensimmäisellä kysymyksellä pyrittiin saamaan tietoa kasvattajien omasta näkemyksestä positiiviseen pedagogiikkaan, ja kuinka hyvin he ovat perehtyneet aiheeseen. Toisella kysymyksellä selvitettiin, kuinka kasvattajat ovat jo hyödyntäneet positiivista pedagogiikkaa. Viimeisellä kysymyksellä pyrittiin saamaan tietoa siitä, minkälainen merkitys positiivisella pedagogiikalla oli kasvattajille ja yksikön toiminnan kehittämiseksi.

3 POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Taustalla positiivinen psykologia

Positiivinen psykologia sai alkunsa Yhdysvalloissa 2000-luvun taitteessa professori Martin Seligmanin työn tuloksena (Leskisenoja 2019, 17), kun hän pettyi modernin psykologian mahdollisuuksiin edistää hyvinvointia. Seligman koki modernin psykologian ponnistelujen keskittyvän ainoastaan pahoinvoinnin diagnosoimiseen ja kitkemiseen (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 13). Positiivisen psykologian tarve oli nimenomaisesti täydentää perinteisempää, mielen sairauksien ja poikkeavuuksien tutkimukseen keskittyntä kenttää (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 21).

Positiiviseen psykologiaan kuuluu käyttäytymisen ja ajattelun tutkiminen erilaisissa ympäristöissä aina päiväkodeista puolustusvoimiin. Positiivisessa psykologiassa tutkitaan muun muassa ihmisen vahvuuksia, subjektiivista hyvinvointia eli onnellisuutta ja kykyä selviytyä elämän hankaluuksista. Erityisesti positiivisessa psykologiassa tutkitaan tapoja, joilla ihmisen hyvinvointia voidaan edistää. Tutkimuksen aiheena voi olla esimerkiksi se, minkälaisia ovat ne ympäristöt ja ihmisen kehittämät instituutiot, jotka tukevat hyvää elämää, mitkä ovat eheyden edellytykset tai mikä saa ihmisen tuntemaan elämänsä elämisen arvoiseksi, jopa kukoistamaan. (Ojanen 2007, 9; Uusitalo-Malmivaara 2014, 19.)

Positiivisen psykologian päällimmäisenä pyrkimyksenä on löytää ja ymmärtää niitä olosuhteita, tekijöitä ja ominaisuuksia, jotka aikaansaavat yksittäiset ihmiset ja yhteisöt kukoistamaan sekä ennaltaehkäisevästi rakentaa polkuja näiden asioiden vahvistamiseksi (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 10; Leskisenoja 2017, 33; Leskisenoja & Sandberg 2019, 15). Kukoistus (engl. flourishing) tarkoittaa sellaista ihanteellista tilaa, jossa sosiaalinen, emotionaalinen ja psykologinen hyvinvointimme ovat parhaalla kuviteltavissa olevalla tasolla (Keyes 2002, 210). Onnellisuuden ja hyvinvoinnin huipputilana se on vastakohta inhimilliselle huonovointisuudelle, psyykkiselle pahoinvoinnille ja nuutuneisuudelle, jota voidaan kuvata tyhjyyden ja pitkäaikaisen tympääntyneisyyden tilaksi (Leskisenoja 2019, 18; Avola & Pentikäinen 2019, 46).

Ajatuksena on diagnosoida jokaisesta ihmisestä hyvää ja paneutua heidän vahvuuksiin, mahdollisuuksiin ja myönteisiin toimintatapoihin, jolloin yksilön sekä yhteisöjen vointi paranee. Tämä vaikuttaa erityisesti henkisen perustan rakentamiseen, joka saa ihmisen kestämään hänen kohdalle osuvat vaikeudet ja suuntaamaan keskinkertaisuudesta kohti erinomaisuutta. (Uusitalo-Malmivaara 2014, 19; Leskisenoja & Sandberg 2019, 16.)

Käsitteenä positiivinen psykologia tuo herkästi mieleen pelkän positiivisen ajattelun tai elämänasenteen, mutta aihepiiri on paljon kattavampi (Ojanen 2007, 9). Tarkoituksena ei ole muuttaa, hylätä tai väheksyä negatiivisia asioita tai tunteita. Päinvastoin tärkeänä osana lasten kasvuprosessiin sisältyy myös negatiiviset kokemukset, vastoinkäymiset ja haasteet. Niiden käsittelyllä opitaan kokemuksista ja tilanteista, joista voi kummuta ainutlaatuista henkistä vahvuutta ja sitkeyttä. Ihmisen herkistyessä jollekin, alkaa hän nähdä tämän asian eri muotoja monessa paikassa. Positiivisessa psykologiassa on päätetty hyväksyä pahat ja negatiiviset tunteet tärkeinä, mutta tietoisesti keskittyä hyviin tunteisiin. (Leskisenoja 2017, 12; Avola & Pentikäinen 2019, 40.)

3.2 Positiivisen pedagogiikan määrittely

Positiivinen pedagogiikka tuo pedagogisen toiminnan ja tutkimuksen keskiöön lasten vahvuudet, osallisuuden ja myönteiset tunteet, minkä vuoksi kasvatustieteen kenttä laajenee (Seligman & Csíkszentmihályi 2000, 5-14). Positiivisen pedagogiikan kasvupohja on sosiokulttuurisessa näkemyksessä, mikä painottaa kehityksen ja oppimisen sosiaalista, emotionaalista ja kulttuurista ulottuvuutta. (Kumpulainen ym. 2014, 227.) Positiivinen pedagogiikka yhdistää positiivisen psykologian luoman tieteellisen tiedon sekä korkealaatuiset ja ajanmukaiset opetuskäytänteet. Positiivinen pedagogiikka täydentää perinteistä kasvatusta panostamalla tavanomaisten taitojen ja tietojen opettamisen rinnalla hyvinvoinnin ja hyvän luonteen taitojen opettamiseen ja edistämiseen. (Leskisenoja & Sandberg 2019, 17-18.)

Positiivisen pedagogiikan lähtökohtana ovat asiat, jotka saavat lapset tuntemaan oppimisen iloa, tekevät oppimisesta mielekästä ja kannattelevat heitä. Lapsen kokemusmaailman pedagoginen dokumentointi, tunnistaminen sekä yhteinen, myönteinen merkityksenanto muovaavat kivijalkaa lasten yhteisöllisyydelle, kasvatuskumppanuudelle ja osallisuudelle. Lapsen kokemusmaailman hyödyntäminen toimii näin keskeisenä oppimisen, terveen kasvun ja hyvinvoinnin voimavarana. (Kumpulainen ym. 2014, 225.) Pedagogisen dokumentoinnin avulla pystytään tallentamaan lasten kehitystä, ajattelua, oppimista ja kokemuksia. Dokumenttien avulla myös lapsen vanhemmille voidaan välittää tietoa pienenkin lapsen päiväkotiarjesta. Dokumentointi on pedagogista toimintaa vasta kun sen avulla saatua tietoa käsitellään ja hyödynnetään tavoitteellisesti suunniteltaessa, toteuttaessa, arvioitaessa ja kehitettäessä pedagogista toimintaa. (Ahonen 2017, 140.)

Teoksessa *Positiivisen psykologian voima* (2014) julkaistussa *Positiivisen pedagogiikan jäljillä* -tekstissä Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö ja Lipponen kuvailevat positiivisen pedagogiikan pohjautuvan ajatukseen, että lasten hyvinvointi ja oppiminen rakentuvat eri toimintaympäristöjen ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa. Tällöin oppiminen ja hyvinvointi ovat lapsen ja ympäristön vuorovaikutuksen tulos, jolloin siitä seuraa, että lasta, hänen oppimistaan ja hyvinvointia tarkastellaan aina yhteydessä niihin ympäristöihin, joissa hän toimii. Kehityksessä ja oppimisessa merkityksellistä on se, minkälaisiin sosiaalisiin yhteisöihin lapsi kuuluu ja kuinka hän niissä toimii. (Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski & Nivala 1998, 56.)

Kumpulaisen ja kumppaneiden (2014) tekstissä kiteytetään positiivisen pedagogiikan perusajatukset viiteen taustaoletukseen (kuvio 1). Näistä ensimmäisessä käsitellään yhteisöllisyyttä ja myönteistä toimintakulttuuria, jotka nähdään sosiaalisia suhteita, oppimista ja hyvinvointia vahvistavana. Yhteisöllinen ja myönteinen toimintakulttuuri tukee lapsen perustarvetta kuulua sosiaalisten suhteiden verkostoon, sekä tuottaa yhteisiä myönteisiä kokemuksia ja elämyksiä, jotka vahvistavat oppimista. Tämän myötä lapsi oppii jäsentämään monipuolisesti todellisuutta.

Toinen taustaoletus on, että toimijuus ja osallisuus toimivat kasvatus- ja opetuksen lähtökohtina. Lapsen kasvuympäristö on laaja fyysisten ja sosiaalisten ympäristöjen kokonaisuus, jossa lapsi toimii aktiivisena toimijana. Ympäristöjä ovat esimerkiksi koti ja päivähoitopaikka, ja positiivisen pedagogiikan tavoitteena on ymmärtää lapsen toimintaa hänen omista näkökulmistaan. Lapsen aktiivinen vuorovaikutus ympäristönsä kanssa saattaa joskus näyttäytyä kyseenalaistamisena tai vastustamisena. Kielteistenkin reaktioiden syyt olisi tärkeä ymmärtää, ja ne tulisi ohjata rakentavaksi muutosvoimaksi ja pyrkiä lapsen kannalta mielekkäämpään toimintakulttuuriin. (Kumpulainen ym. 2014, 228-229.)

Kielteisten reaktioiden kitkemisen sijaan kasvatuksessa tulisi pyrkiä ymmärtämään, ettei lapsi toimi tahallaan ilkeästi, vaan taustalla on yleensä jokin tarve saada yhteys aikuiseen tai tulla kuulluksi. Epäasiallista tai epäkunnioittavaa käytöstä ei tule sallia. Ymmärtävällä läsnäololla kasvattaja voi rakentaa vuorovaikutussuhdetta oireilevaan lapseen, joka voi olla kadottanut yhteyden aikuiseen tai vielä harjoittelee tarvittavia sosiaalisia taitoja, kuten itsesäätelyä. (Avola & Pentikäinen 2019, 228.)

Kolmas taustaoletus koskee myönteisten tunteiden merkitystä oppimisen ja hyvinvoinnin voimavaroina. Myönteisten ja miellyttävien tunnetilojen tunnistetaan kohentavan laaja-alaisen kuvan omaksumista asioista, oman käyttäytymisen uudelleen arvioimista sekä uusien näkökulmien omaksumista. (Kumpulainen ym. 2014, 228-229.) Tunnetaidot ovat taustaoletukseen yhteydessä oleva käsite, jolla tarkoitetaan erilaisia tunteiden kanssa elämiseen liittyviä taitoja ja kykyjä. Tunteiden tunnistaminen, kohtaaminen ja hyväksyminen sekä niiden kanssa tasapainoisesti eläminen ovat kaikenikäisille tärkeitä taitoja. Tunnetaitoihin liittyy myös muiden tunteiden ymmärtäminen ja niihin eläytyminen eli empatia ja myötätunto. (Avola & Pentikäinen 2019, 148.) Positiivisessa pedagogiikassa tunnetilojen ja kokemusten tunnistamisella, dokumentoinnilla ja jakamisella pyritään edistämään kokonaisvaltaista oppimista ja hyvinvointia. Positiivisessa pedagogiikassa painottuu lasten vahvuudet ja myönteiset tunteet, mutta myöskään kielteiset tunteet tai haasteelliseksi koetut asiat eivät ole poissuljettuja, vaan niitä käsitellään osana tunnetaitojen kehittymiseen tähtäävää kasvatustoimintaa. (Kumpulainen ym. 2014, 228-229.)

Neljäs taustaoletus koskee lapsen vahvuuksien tunnistamisen tärkeyttä oppimisen ja hyvinvoinnin tukemisen kannalta. Positiivisessa pedagogiikassa pyritään toimintaympäristöissä tukemaan lasten erilaisuutta ja ainutkertaisuutta. Yksilölliset vahvuudet ilmenevät muun muassa resursseina ongelmanratkaisussa tai tapoina saavuttaa tavoitteitaan. Vahvuuksien tunnistaminen ja niiden näkeminen oppimisen resurssina tulisi ohjata pedagogista toimintaa. Vahvuutensa tunnistamalla lapsi vahvistaa myönteistä käsitystä itsestään sekä kasvattaa luottamustaan omiin kykyihinsä toimia erilaisissa tilanteissa. (Kumpulainen ym. 2014, 229-230.)

Avolan ja Pentikäisen (2019, 110) mukaan kasvattajilla saattaa usein olla paljon sanastoa epäonnistumisille, haasteille ja ongelmille, mutta ei vastapainoksi paljoa sanastoa onnistumisille tai asioille, jotka ovat jo erityisen hyvin. Tämä johtaa siihen, että lapsi nähdään yksipuolisesti. Kirjoittajien mukaan tämä voi usein johtua siitä, ettei kasvattajilla ole riittävää sanastoa monipuolisiin ja myönteisiin havaintoihin. Siksi vahvuussanaston laaja tunteminen ja käyttäminen olisi keskeinen askel vahvuuksien käyttämiseen varhaiskasvatusarjessa.

Viides taustaoletus koskee luottamuksellista ja arvostavaa vuorovaikutusta kodin ja päiväkodin välisessä yhteistyössä, eli kasvatuskumppanuudessa. Pedagogisen vuorovaikutuksen perusta ja lähtökohta on lapsen näkökulmassa. Toimivassa kasvatuskumppanuudessa vanhempien tuntemus omasta lapsestaan ja ammattilaisten asiantuntemus yhdistyvät, ja muodostavat tärkeän osan lapsen hyvinvointia tukevaa sosiaalista verkostoa. Tämä resurssi tukee lapsen hyvinvointia ja oppimista. Kasvatuskumppanuudessa pyritään pelkästään ongelmiin puuttumisen sijaan luomaan luottamuksellinen yhteistyö kodin ja päiväkodin välille, mikä mahdollistaa yhteisen näkökulman ja merkityksenannon lapsen elämään. Tämän myötä sekä vanhemmille että lapselle itselleen hahmottuu lapsen kehityksen mahdollisuudet. Kasvatuskumppanuudessa luodulla kahdensuuntaisella viestinnällä mahdollistetaan lapsen kasvuympäristön syvempi ymmärtäminen, jolloin mahdollisesti poikkeavasta sosioekonomisesta tai kulttuurisesta taustasta peräisin oleva perhe ja varhaiskasvattajat voivat löytää yhteisymmärryksen kasvatusympäristön moninaisuudesta. (Kumpulainen ym. 2014, 230-231.)

KUVIO 1. Positiivisen pedagogiikan taustaoletukset Kumpulaisen ja kumppaneiden (2014, 228-231) mukaisesti

Positiivinen pedagogiikka määrittelee oppimisen ja hyvinvoinnin mahdollistavan lapselle tunteiden ja kokemusten ilmaisun sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen ja pääoman joustavan kehityksen. Huomio keskittyy positiivisessa pedagogiikassa oppimisen ja hyvinvoinnin sosiaaliseen ja kulttuuriseen rakentamiseen. (Kumpulainen ym. 2014, 227.) Tavoitteena on kasvatusyhteisöjen kukoistaminen ja lasten hyvinvoinnin ja oppimisen tukeminen päiväkotiarjessa. Pyrkimyksenä on tuoda ihmisten parhaat puolet näkyväksi. (Leskisenoja & Sandberg 2019, 17-18.)

3.3 Positiivisen pedagogiikan toimintasisällöt

Leskisenojan Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa – toteuta käytännössä -kirja (2019, 64-66) käsittelee Seligmanin PERMA-hyvinvointiteoriaa. Lyhenne PERMA muodostuu teorian elementeistä positive emotions eli myönteiset

tunteet, engagement eli toimintaan sitoutuminen, relationships eli välittävät ihmissuhteet, meaning eli merkityksellisyyden kokemukset ja accomplishment eli tavoitteiden saavuttaminen. Tästä teoriasta Leskisenoja on muodostanut viisi positiivisen pedagogiikan supervoimaa, joita kutsutaan tässä opinnäytetyössä tästä edes toimintasisällöiksi. Toimintasisältöjen kokonaisuudet ovat osittain limittäisiä, koska niiden vaikutuksia, sisältöjä ja menettelytapoja ei voida tarkkarajaisesti jaotella. Kasvattajien keskittyessä positiivisen pedagogiikan viiteen toimintasisältöön, on mahdollista vahvistaa hyvinvointia. Niihin voidaan sisällyttää suuri osa varhaiskasvatuksen toimintatavoista. Viidellä toimintasisällöllä on yhteys myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaisiin toimintakulttuurin kehittämistä ohjaaviin periaatteisiin, laaja-alaisen osaamisen sisältöihin ja arvoperustaan (Leskisenoja 2019, 64).

Myönteiset tunteet nähdään positiivisessa pedagogiikassa hyvinvoinnin perustana, ja niiden avulla voidaan tuoda ihmisten parhaat puolet esiin. Kasvatuksessa hyödynnettäviä myönteisiä tunteita ovat esimerkiksi onnellisuus, mielihyvä, kiinnostus, tyytyväisyys ja turvallisuuden tunne. Myönteisten tunteiden hyödyntämisellä voidaan saavuttaa suotuisia vaikutuksia muun muassa lasten käyttäytymiseen, terveyteen, ihmissuhteisiin ja toimintaan sitoutumiseen. Varhaiskasvatuksen toimintaan tulisi tietoisesti sisällyttää myönteisiä tunteita vaalivia elementtejä. Myönteisiä tunteita hyödyntääkseen kasvattaja voi pohtia, mitkä asiat tuovat lapselle mielihyvää tai turvallisuutta, mistä lapsi nauttii ja osaako hän tunnistaa ja sanoittaa tunteitaan. Käytännön työkaluja myönteisten tunteiden lisäämiseksi on muun muassa kiitollisuusrutiinit, hyvien asioiden tunnistaminen ja niihin keskittyminen, sekä hassuttelu ja huumori. (Leskisenoja 2019, 65, 71, 214.)

Toinen toimintasisällöistä on toimintaan sitoutuminen, joka näyttäytyy syvänä keskittymisenä ja mielenkiintona toimintaa kohtaan. Toimintaan sitoutuessa lapsi uppoutuu toimintaansa, on tarkkaavaisempi ja omistautuneempi opittavaan asiaan. Positiivisessa pedagogiikassa toimintaan sitoutumisen nähdään johtavan suurempaan oppimisesta ja toimimisesta saatavaan mielihyvään, ja tätä myötä myös tavoitteiden saavuttamiseen ja hyvinvointiin. Toimintaan sitoutumisen osalta kasvatuksessa voi pohtia, mistä asioista lapsi usein puhuu, kiinnostuu tai

innostuu, ja mitkä tekijät auttavat lasta keskittymään. Tietojen avulla kasvatuksessa voi hyödyntää suunnitelmallisia leikkejä, hengitys- tai tietoisuusharjoitteita tai lapsia osallistavia projekteja. (Leskisenoja 2019, 65, 214.)

Keskeinen toimintasisältö on välittävät ihmissuhteet, joka nähdään hyvin tärkeänä positiivisessa pedagogiikassa, varsinkin varhaiskasvatuksessa. Huolehdi- tuksi ja arvostetuksi tulemista voidaan pitää olennaisena hyvinvoinnin edellytyk- senä. Lämmin ja rakastava suhde lapsen ja kasvattajan välillä tuottaa hyvinvoin- nin ja oppimisen kannalta edullisen kasvualustan. Lapsi tarvitsee tasapainoiseen kehitykseen luottamuksellisia ja laadukkaita ihmissuhteita niin kotona kuin kodin ulkopuolellakin. Välittävien ihmissuhteiden toteutumista pohtiessa voi miettiä, mi- ten lapsi kohtaa toiset lapset, miten hän leikkii ja toimii erilaisissa ryhmissä, mil- laista on lapsen vuorovaikutus ja luottaako hän aikuiseen. Lasten yksilölliset omi- naisuudet tunnistamalla voi rakentaa välittäviä ihmissuhteita vaalivaa kasvatus- ympäristöä. (Leskisenoja 2019, 65, 214.)

Merkityksellisyyden kokemukset nähdään positiivisessa pedagogiikassa olevan vahvasti yhteydessä lapsen identiteettiin ja käsitykseen itsestään. Lapselle on ominaista varhaisesta iästä lähtien etsiä merkityksellisyyden kokemuksia vuoro- vaikutuksen ja ihmissuhteidensa kautta. Omia luontevahvuuksia tunnista- malla, niitä sanoittamalla ja hyödyntämällä voidaan tukea lapsen merkitykselli- syyden kokemista. Lapsen kokema osallisuus on tärkeä merkityksellisyyden ko- kemiseen vaikuttava tekijä. Merkityksellisyyden kokemuksia lisätäkseen kasvat- taja voi arvioida, kuinka lapsen toiveet otetaan huomioon perushoitotilanteissa, mitä vahvuuksia lapsen käyttäytymisessä esiintyy ja mitä niistä lapsi osaa nimetä, ja missä määrin lapsi pystyy tuomaan esille omia ajatuksiaan ja toiveitaan. (Les- kisenoja 2019, 65, 215.)

Viides toimintasisältö koskee huomion kiinnittämistä tavoitteiden saavuttami- seen. Kiinnittämällä tietoisesti enemmän huomiota lapsen oppimisen ja onnistu- misen hetkiin on mahdollista herättää lapsen sisäistä motivaatiota ja vahvistaa toiveikkuutta ja sinnikkyyttä. Palautteenannossa ja kannustamisessa kasvatta- jalla on tärkeä tehtävä sanoittaa lapsen onnistumisia, joka konkretisoi lapselle käytännössä hänen vahvuuksiaan ja mahdollisuuksiaan. Tavoitteiden saavutta-

mista kasvattaja voi edesauttaa pohtimalla, miten lapsen onnistumiset tulevat näkyväksi ja millä tavoin hän saa palautetta, miten lapsi käsittelee epäonnistumisiinsa ja miten lapsen sinnikkyyttä voisi tukea. (Leskisenoja 2019, 66, 215.)

3.4 Positiivinen pedagogiikka kasvatustieteiden näkökulmasta

Positiivisen pedagogiikan käyttöönotto voi vaatia kasvattajalta sinnikkyyttä. Hyvän havaitseminen ja yhteisen ymmärryksen luominen voi vaatia pitkäkin etsimistä, erityisesti silloin kun lapsi haastaa käyttäytymisellään. Negatiivisia tunteita ja kokemuksia ei tule kieltää, eikä haasteita tule vältellä, vähätellä tai kauhistella. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 21, 26.) On tärkeää muistaa, että kielteisillä tunteilla ja tyytymättömyyden kokemusten käsittelyllä on lapselle suuri vaikutus tunteiden käsittelyn ja todellisuudentajun kehittymiseen. Lisäksi lapsen negatiivisia tunteita voidaan hyödyntää signaaleina siitä, mihin huomiota tulisi kasvatuksessa suunnata. (Avola & Pentikäinen 2019, 154).

Vahvuuksien ja onnistumisten sanoittaminen ja hyvän huomaaminen ei siis tarkoita, että lasta keuhutaan ja ylistetään perusteettomasti tai jatkuvasti. Aidot keuhut resonoivat ja auttavat lapsia voimaan hyvin, ja ne muodostavat lapselle realistisia odotuksia hänen omasta osaamisestaan. Myönteisesti sanallistamalla voi tukea niidenkin vahvuuksien kehittymistä, jotka ovat vasta huomattavissa tai nupullaan. Pienimuotoisenkin rohkaisu, kuten myötäeläminen tai arvostusta ja lempeyttä välittävä katse, voi riittää luomaan lapselle uskallusta. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 21.)

Mikrohetkiksi kutsutaan kahden ihmisen yhdessä jakamia hetkiä, joissa vuorovaikutuksessa jaetaan jokin myönteinen tunnekokemus. Näitä mikrohetkiä voidaan kutsua myös rakkauden mikrohetkiksi, sillä rakkauden voidaan kuvailla olevan kyky tuntea myönteisiä hetkiä yhdessä toisen ihmisen kanssa. Mikrohetkien edellytyksenä on turvallinen, luottamuksellinen yhteys, ja kokemus vilpittömästä hyväksynnästä. (Avola & Pentikäinen 2019, 166-167.) Mikrohetkien avulla kasvattaja vahvistaa myönteistä yhteyttä lapseen ja osallistuu näin myös tietoisesti lap-

sen stressin säätelyyn. Mitä suurempia haasteita tai riskejä lapsella on varhaiskehityksessään, sitä useammin toistoa ja onnistumisten mikrohetkiin pysähtymistä vaaditaan. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 24.)

Avola & Pentikäinen (2019) korostavat, että hyvinvoinnin opettaminen tulisi ensisijaisesti tapahtua esimerkin kautta, jolloin aikuisen tulisi itse ensin olla sujut oman hyvinvointinsa kanssa. Positiivisen pedagogiikan kasvatustieteellinen näkemys vaatii kasvattajalta sitoutumista, ja itsensä johtaminen on tärkeä osa kasvattajan työtä ja ammattitaitoa. Oman kehittymisen edistäminen, hyvinvoinnin lisääminen, vahvuuksien hyödyntäminen ja heikkouksien kehittäminen ovat tavoitteellisen työn palasia, jotka edesauttavat kasvattajan omaa ammattitaidon ylläpitämistä ja kasvua. Stressin, ajankäytön sekä omien tunteiden hallinta ovat työssäjaksamista ylläpitäviä ominaisuuksia, jotka vaativat itsensä johtamisen taitoja. Itsensä johtamisen taidoilla kasvattaja mahdollistaa itselleen, ja sitä mukaa myös lapsille, paremmat lähtökohdat kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. (Avola & Pentikäinen 2019, 328.)

Ratkaisukeskeisyys on osa positiivisen pedagogiikan kasvatustieteellistä näkemystä. Yksinkertaisimmillaan ratkaisukeskeisyydessä keskitytään ongelmien sijaan ratkaisuihin ja toivottuihin tavoitteisiin. Ratkaisukeskeisyys voi kuulostaa yksinkertaiselta, mutta ihmisten tunnistetaan olevan luontaisesti ongelmakeskeisiä, jonka vuoksi ratkaisukeskeisyys saattaa vaatia harjoittelua. Ongelmakeskeisestä ajattelusta irtaannuttuaan kasvattaja saa paremmin käyttöönsä luovuutensa, viisautensa ja laaja-alaisen ajattelunsa. Ahkerankaan harjoittelun myötä luontainen taipumus ongelmakeskeisyyteen ei katoa, mutta sen ohella hyvän huomaaminen ja halu sanoittaa hyvää vahvistuu ja ihminen löytää myönteisempiä ratkaisuja tilanteisiin. (Avola & Pentikäinen 2019, 35-36, 66.)

Kasvattajan pyrkiminen virheettömyyteen lasten silmissä on epäolennainen tavoite kasvatuksessa, eikä se ole todellisuudessa mahdollista. Lempeä suhtautuminen omaan itseensä ja muihin, sekä omiin ja muiden virheisiin opettaa myös lapsille tärkeitä myötätunnon taitoja. Kasvun asenne on käsite, joka on tärkeä niin aikuisille kuin lapsillekin, ja jolla tarkoitetaan joustavaa ja muokkautuvaa suhtautumista jatkuvaan oppimiseen. Kasvun asenteeseen liittyy uskomus siitä, että mahdolliset epäonnistumiset ovat väylä kehittymiseen. Kasvatuksessa kasvun

asenteen kehittymistä voidaan tukea keskittymällä oppimisprosessiin, eikä niinkään lopputulokseen. Kasvattamisessa korostetaan lapsen vahvuuksia ja huomioidaan erilaiset oppimistavat, kannustetaan sinnikästä yrittämistä ja mahdollisten epäonnistumisten tullessa vaihtoehtojen etsimistä. Tärkeää on palkita ja huomata pienetkin edistysaskeleet ja sanoittaa lapsen vahvuuksia. Parhaimmillaan kasvun asenteen mukaisessa oppimisessa kehittyminen nähdään helppojen vastausten sijaan haasteiden tuloksena. (Avola & Pentikäinen 2019, 20, 306-307.)

Kasvattajan työotteeseen ja positiivisen pedagogiikan toteutumiseen vaikuttaa Avolan ja Pentikäisen (2019) mukaan suuresti kasvattajan oma hyvinvointi ja jakaminen. Hyvän huomaaminen ja aito kannustaminen edellyttävät voimavaroja kasvattajalta, ja positiivisen pedagogiikan toteuttaminen voi vaikeutua stressaantuneena tai oman mielen ollessa maassa. Hyvinvoinnin opettaminen ja siirtyminen lapseen tapahtuu suurelta osin kasvattajan antaman esimerkin avulla. Kirjoittajat korostavat, että positiivisen pedagogiikan työotteen omaksuakseen kasvattajien ei tarvitse olla täydellisen hyvinvoivia ja onnellisia. Tärkeämpää kasvattajille on löytää innostus tutkia, tarkastella ja hyödyntää omia arvoja, tavoitteita ja unelmia osana omaa hyvinvointiaan. (Avola & Pentikäinen 2019, 328.)

3.5 Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatussuunnitelmassa

Varhaiskasvatuksessa on koettu viime vuosina suuria muutoksia. Varhaiskasvatuksen hallinta siirtyi sosiaali- ja terveysministeriöltä vuonna 2013 opetus- ja kulttuuriministeriölle. Uusi varhaiskasvatuslaki astui voimaan vuonna 2018. (Leskinen 2019, 29.) Varhaiskasvatuslaki (540/2018) määrittää, että varhaiskasvatuksen tavoitteita ovat esimerkiksi turvallisen varhaiskasvatusympäristön tarjoaminen, lapsen kokonaisvaltainen kasvu, kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen, lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen, oppimisen edellytysten tukeminen, myönteisten oppimiskokemusten mahdollistaminen, lapsen osallisuuden varmistaminen sekä lasta kunnioittavan toimintatavan turvaaminen.

Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) säädetään valtakunnallisista varhaiskasvatuksen tavoitteista. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018, 7-8) varhais-

kasvatus määritellään suunnitelmalliseksi kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudeksi. Siinä korostuu erityisesti pedagogiikka. Pedagogiikka määritellään perustuvan kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon, ja sitä johdetaan ammatillisesti. Pedagogiikkaa toteutetaan suunnitelmallisesti ammattihenkilöstön toimesta ja se on luonteeltaan tavoitteellista toimintaa, jolla pyritään lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteutumiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 22.)

Varhaiskasvatuksen tavoitteet sekä positiivisen pedagogiikan tavoitteet ovat hyvin samanlaiset. Positiivisen pedagogiikan ja tavoitteellisen varhaiskasvatuksen tarkoitus ei ole kilpailla keskenään, vaan täydentää ja vahvistaa toisiaan. Uudet varhaiskasvatustieteelliset ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) sisältävät monia yhteisiä teemoja positiivisen pedagogiikan kanssa, mikä on osaltaan vauhdittanut varhaiskasvattajien positiivisen pedagogiikan omaksumista. (Leskisenoja 2019, 39.) Positiivisen pedagogiikan ja ylipäätään pedagogiikan toteuttaminen vaatii aihepiirin asiantuntemusta, sekä kasvattajien yhteistä ymmärrystä lasten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämisestä ja yksilöllisyyden turvaamisesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 22.)

Nykyisessä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa lapsi on nostettu keskiöön (Leskisenoja 2019, 30). Toiminnan tulee olla lapsilähtöistä, lapsen yksilöllisyyttä tulee korostaa sekä varhaiskasvatukseen tulee suojella ja edistää lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 20). Lapsella on oikeus tulla havaituksi parhaimpana mahdollisena versiona itsestään. Varhaiskasvatuksen tärkeä tehtävä on ennen kaikkea laajentaa, tunnistaa ja tunnustaa jokaisen lapsen taitoalueita ja kiinnostuksen kohteita. Positiivisen pedagogiikan näkökulmasta tämä tapahtuu parhaiten luomalla arkeen tapoja, jotka tukevat lasten hyvinvointia, oppimista ja osallisuutta. (Kumpulainen ym. 2014, 238-239; Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 17.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018, 21-22) mukaisen oppimiskäsityksen mukaan vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristöjen kanssa lapset kasvavat, kehittyvät ja oppivat. Oppimiskäsitykseen liittyy myös näkemys lapsesta aktiivisena toimijana. Lasta ei pidetä vain hoivan kohteena, vaan hän

ajattelee sekä ilmaisee mielipiteitään. Oppimiskäsitys lapsesta aktiivisena toimijana edellyttää lapsen osallisuutta. (Ahonen 2017, 10, 33-34.) Osallisuudella tarkoitetaan, että lapset ovat aktiivisia toimijoita ja ryhmänsä jäseniä. Lapsille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä liittyviin asioihin sekä kokemus, että häntä ymmärretään ja hänet hyväksytään omana itsenään. Varhaiskasvatusarjessa lapsen mielipiteitä ja ajatuksia tulee kuulla ja huomioida. (Opetushallitus, 2019.) Positiivisessa pedagogiikassa oppimiskäsitys myötäilee Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaista oppimiskäsitystä. Oppimiskäsityksessä painottuu lapsen yksilöllisyys, eli kaikkia lapsia ei yritetä saada oppimaan samaan aikaan ja samalla tavoin (Avola & Pentikäinen 2019, 59).

Lapsen tulee myös saada osallistua oman arjen ja kokemusmaailman dokumentoimiseen. Näin lapsi on mukana jättämässä jälkeä tähdellisimmistä kokemuksistaan, mikä taas syventää uskoa omaan osaamiseen ja mahdollisuuksiin sekä tukee lapsen huomioimista ja osallisuutta. (Kumpulainen ym. 2014, 238-239; Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 17.) Positiivinen pedagogiikka tarjoaa hyviä välineitä alkaa toteuttamaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteita lasten kanssa. Tavoitteissa korostuvat muun muassa lasten omien vahvuuksien tunnistaminen ja oppimisen havaitseminen. Lapsille tarjotaan myös mahdollisuuksia kehittää tunteita ja esteettistä ajatteluaan (Varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 21, 25).

Positiivisen pedagogiikan ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden yhteneväisillä tavoitteilla pyritään kehittämään kasvatuskulttuuria, joka entistä paremmin tukee lasten hyvinvointia ja oppimista (Kumpulainen ym. 2014). Sekä yksittäiseltä kasvattajalta että kasvatusyksiköltä edellytetään sitoutumista yhteisiin toimintamenetelmiin (Leskisenoja 2019, 54-59). Keskiössä on toiminta, joka tukee hyvää elämää sekä edistää vahvuuksia, hyvinvointia ja kykyä selviytyä elämän hankaluuksista. Positiivisen pedagogiikan tarkoituksena on ymmärtää ja kehittää niitä olosuhteita ja ominaisuuksia, jotka edistävät näitä tavoitteita. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 10). Yksinkertaisimmillaan tarkoituksena on työyhteisössä nähdä ja sanoittaa enemmän vahvuuksia ja onnistumisia kuin heikkouksia ja ongelmia kasvatusyksikön arjessa. (Avola & Pentikäinen 2019, 32.)

Varhaiskasvatuksen perusteet (2018) velvoittavat jokaisen suomalaisen varhaiskasvatusyksikön toimimaan yhteisten pedagogisten linjausten ja arvojen mukaisesti. Tällä toiminnalla tähdätään varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin yhtenäistämiseen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaisen valtakunnan tasolla yhtenäisen toimintakulttuurin lisäksi yksittäisissä varhaiskasvatusyksiköissä on myös omanlaisensa toimintakulttuurit. Jokainen kasvattaja tuo tiimiinsä oman toimintakulttuurinsa. Esimerkiksi positiivisen pedagogiikan täydennyskoulutuksen käynyt kasvattaja tuo tiimiinsä tätä näkemystä ja näin ollen uudistaa ryhmän toimintakulttuuria. Toimintakulttuuri ei ole pysyvä, vaan se elää ja muuttuu kaiken aikaa. Uudet varhaiskasvatuksen perusteet ohjaavat toimintakulttuurin jatkuvaan arviointiin ja kehittämiseen. (Ahonen 2017, 60-61.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, sillä sen avulla pyritään kuvailemaan kasvattajien kokemuksia positiivisesta pedagogiikasta, ja ymmärtämään positiivisen pedagogiikan toteutumista päiväkodissa ja sen merkitystä kasvattajille. Laadullisella, eli kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan menetelmää, jonka päämääränä on todellisen elämän kuvaaminen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 152). Laadullisen tutkimuksen käyttöä tukee halu tutkia tilanteita, joita ei voi tutkia tai ohjailta kokeen avulla, eikä tutkimustuloksia voida määrittää arvojärjestykseen (Metsämuuronen 2006, 88).

Aineiston keruussa tavoitteena on päästä lähelle tutkittavaa kohdetta ja pyrkiä saamaan näkyviin vastaajien näkemyksiä tutkittavana olevasta ilmiöstä. Laadullisessa tutkimuksessa korostuu ilmiön tai aiheen monipuolinen tutkiminen, jossa asiat vaikuttavat toinen toisiinsa. Saadut tulokset ovat tosiasioita, vaikka laadullisella tutkimusmenetelmällä ei selvitetä ehdottomia totuuksia. Tällöin pyrkimyksenä ei ole tuottaa yleistettävää tietoa, vaan kuvata asiaa kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 152-157.)

Opinnäytetyön aineiston keruumenetelmäksi valikoitui kyselytutkimus, sillä se sopi parhaiten aikataulujen sovittamiseen kasvatusyksikön kanssa, ja kasvattajat saivat rauhassa miettiä vastauksiansa kysymyksiin. Tarkoituksena oli kuulla kasvattajien omakohtaisia kokemuksia positiivisesta pedagogiikasta. Nimettömän kyselytutkimuksen avulla kasvattaja uskalsi rohkeammin kertoa oman mielipiteensä ja näkemyksensä päiväkodin toiminnasta. Vastausaikaa kasvattajilla oli kaksi viikkoa, jota vielä pidennettiin viikolla, jotta kaikki ehtivät vastata.

Opinnäytetyön pyrkimyksenä oli saada kokonaiskuva varhaiskasvatusyksikön henkilöstön näkemyksestä positiiviseen pedagogiikkaan. Vastausjoukkoa ei rajattu koskemaan vain lastentarhaopettajia, sillä lastenhoitajat voivat olla yhtä lailla osana toteuttamassa positiivista pedagogiikkaa. Kyselylomakkeen lopussa kas-

vattajien oli mahdollista jättää yhteystietonsa ja osallistua vapaaehtoiseen haastatteluun. Kasvattajat eivät ilmaisseet halukkuutta haastatteluihin, josta voisi olettaa, että kasvattajat olivat vastauksissaan kertoneet jo oleellisen.

4.2 Tutkimusaineiston kerääminen

Tutkimusluvan jälkeen johtajalle lähetettiin saatekirje (liite 1) ja kyselylomake (liite 2), jotka hän toimitti kasvattajille. Tutkimusaineisto kerättiin päiväkodin lastentarhanopettajilta sekä lastenhoitajilta. Kolmestatoista kasvattajasta jokainen vastasi kyselyyn. Opinnäytetyön aineisto on kerätty touko- ja kesäkuun 2019 aikana. Alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoituksena oli, että kasvattajat täyttävät kyselyn sähköisesti ja lähettävät vastauksensa itse ilman välikäsiä sähköpostitse. Näin kynnyks oman mielipiteen kertomiseen olisi ollut pienempi, vastaukset mahdollisesti rehellisempiä ja avoimempia sekä kysely helpompi täyttää. Väärinkäsityksestä johtuen vastaajat saivat kyselyn paperiversiona.

Kyselyjen ytimenä on etukäteen laadittu kyselylomake, jonka kysymykset esitetään kaikille vastaajille muuttumattomassa muodossa (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Yläne & Paavilainen 2013, 182). Jokaisella vastaajalla on identtinen kyselylomake, mutta vastaajien elämäntilanne ja ajatukset voivat olla keskenään vaihtelevia. Sen takia kysymykset ja monivalintakysymyksissä vastausvaihtoehdot olivat sellaisia, että vastaajat oivaltavat ne jotakuinkin samalla tavalla ja he voivat mielekkäästi vastata niihin. Kysymysten tulee olla niin yksiselitteisiä, ettei niitä ja niihin annettuja vastauksia täydy arvuutella. (Ronkainen ym. 2013, 86.) Kyselylomaketta testattiin kahdella opintojensa loppuvaiheessa olevalla sosionomiopiskelijalla. Tarkoitus oli selvittää, löytyykö kyselystä jotain muutettavaa ja ymmärtävätkö vastaajat kysymykset samoin kuin tutkija. Testauksen jälkeen kyselyyn ei päädytty tekemään muutoksia.

Kyselyn (liite 2) alussa oli lyhyt teksti positiivisesta pedagogiikasta. Teksti toimi aiheeseen innostajana. Teksti pidettiin muodossa, joka ei vaikuttaisi vastaajien mielipiteisiin. Kyselyn kysymykset muotoutuivat positiivisen pedagogiikan teorian ja tutkimuskysymysten mukaisesti. Kysymykset rajattiin tarkemman aiheen teori-

aan ja materiaaliin tutustumisen jälkeen. Puolistrukturoidussa kyselyssä oli yhdeksän avointa ja viisi monivalintakysymystä. Jokaisen monivalintakysymyksen jälkeen oli vastausta täydentävä avoin kysymys, jotta vastaaja saisi vastata mahdollisimman vapautuneesti. Avoimen kysymyksen etu on, että niihin voi vastata omin sanoin eivätkä ne tarjoa johdattelevia vastausvaihtoehtoja. Monivalintakysymyksien etu tutkijalle on niiden helppo käsittely ja vertailu jälkeinpäin. Vastajalle ne ovat nopeampia ja helpompia täyttää, sekä auttavat myös tunnistamaan asioita sen sijaan, että pitäisi muistella asioita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 196-200.) Kyselyn viimeisessä kysymyksessä vastaajat saivat kirjoittaa vapaasti ajatuksia liittyen positiiviseen pedagogiikkaan tai kyselyyn, jolloin vältettiin mahdollisuus, että vastaaja olisi halunnut kertoa jotain, muttei olisi tiennyt mihin kohtaan asia olisi tullut kirjoittaa.

4.3 Aineiston analysointi

Opinnäytetyön analysoinnissa käytettiin sisällönanalyysia. Tuomen ja Sarajärven (2009, 108) mukaan analyysin tarkoitus on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysilla pyrkimys on järjestää aineisto selkeään ja tiiviiseen muotoon hukkaamatta sen sisältämää tietoa. Päämääränä on informaatioarvon lisääminen, joten hajanaisesta aineistosta luodaan selkeää, mielekästä ja informaatioltaan yhtenäistä. Analysoinnin myötä aineistolla voidaan tehdä luotettavia ja selväpiirteisiä johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä.

Laadullisen analyysin muodot voidaan jakaa aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan sekä teorialähtöiseen analyysiin. Teorialähtöisellä analyysilla viitataan monesti teorian kokeilemiseen uudessa kontekstissa. Kyselylomakkeiden analysoinnissa käytettiin teorialähtöistä analyysia, joka tarkoittaa sitä, että analyysia ohjaa ja se perustuu jo esitettyyn teoriaan tai ajatukseen. Tutkimuksessa on esitelty tutkittavasta ilmiöstä olemassa olevaa tietoa ja käytetyt käsitteet perustuvat valittuun teoreettiseen viitekehykseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 113; 2012, 97-98). Tässä tutkimuksessa valmiina teoreettisena viitekehyksenä toimii positiivisen pedagogiikan teoria, jonka avulla pyrittiin paikallistamaan kyselylomakkeiden sisältöä positiivisen pedagogiikan eri osa-alueisiin. Aineistosta tehtyjen päätelmien täytyy

päteä teoreettisessa viitekehyksessä esitettyjen päätelmien kanssa suoraan ilman poikkeamia (Tuomi & Sarajärvi 2012, 97-98).

Kasvattajat toimittivat täytetyt kyselyt johtajalle, jonka kautta vastaukset saatiin analysoitavaksi. Kyselyt litteroitiin, eli kirjoitettiin puhtaaksi tekstinkäsittelyohjelmaan. Kaikkien vastaajien vastaukset yhdistettiin kysymyskohtaisesti. Näin aineistoa oli helpompi hallita ja analysoida. Sisällönanalyysin mukaisesti aluksi aineisto hajotetaan osiin, käsitellään ja kootaan uudestaan uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 113). Kasvattajien vastauksista tuotettiin pelkistetyt ilmaukset (taulukko 1). Pelkistetyt ilmaukset ryhmiteltiin analyysirunkoon teoriasta peräisin oleviin alaluokkiin etsimällä kuhunkin alaluokkaan sopivia vastauksia (taulukko 2). Pelkistettyjen ilmauksien ryhmittelyllä analyysirungon alaluokkiin nähdään, miten kasvattajien näkemykset positiivisesta pedagogiikasta ovat yhteneväisiä positiivisen pedagogiikan teoriassa esiteltyihin keskeisimpiin toimintasisältöihin.

TAULUKKO 1. Esimerkki aineiston pelkistämisestä

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS
<p>”...Lapsen vahvuuksia pyritään vahvistamaan edelleen, mutta vahvuuksia pyritään myös päästä hyödyntämään: otetaan avuksi, esimerkiksi muille, rakennetaan toimintaa vahvuuksien ympärille jne...”</p>	<p>Pyrkimys vahvistaa ja hyödyntää lapsen vahvuuksia.</p>
<p>”... Kasvattaja tarjoaa ympäristön, jossa lapsi oppii tunteiden tunnistamista ja vahvistaa omia luonteen vahvuuksia...”</p>	<p>Lapsi vahvistaa omia luonteen vahvuuksiaan.</p>
<p>”... Sanoittamalla lapselle hänen vahvuuksiaan. Näin hän saa tärkeitä onnistumisen kokemuksia ja tulee itsekin tietoiseksi osaamisestaan. Hyödynnän lapsen vahvuuksia opetettavan asian parissa. ...”</p>	<p>Lapselle sanoitetaan vahvuuksia ja vahvuuksia hyödynnetään opetettavien asioiden parissa.</p>

TAULUKKO 2. Esimerkki aineiston ryhmittelystä

PELKISTETTY ILMAUS	TEORIAN MUKAINEN ALAKATEGORIA
<p>Pyrkimys vahvistaa ja hyödyntää lapsen vahvuuksia.</p> <p>Lapsi vahvistaa omia luonteen vahvuuksiaan.</p> <p>Lapselle sanoitetaan vahvuuksia ja vahvuuksia hyödynnetään opettävien asioiden parissa.</p>	<p>Lapsen vahvuudet</p>

Tulosten esittelyssä käytettiin kasvattajien suoria vastauksia lainauksena tukemaan tuloksia. Suorat lainaukset esitetään tekstissä kursivilla. Vastaajien anonyymiteetin säilyttämiseksi kyselyyn vastattiin nimettömänä. Tulosten kvalifointiin käytettiin kyselyistä nostettuja sitaatteja laajasti ja monipuolisesti. Sitaatit, joita tuloksissa esitellään, on poimittu eri kasvattajien kyselylomakkeista.

5 POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA OSANA PÄIVÄKODIN TOIMINTAA

5.1 Kasvattajien näkemys positiivisesta pedagogiikasta

Opinnäytetyön yksi tavoitteista oli selvittää yhteistyöpäiväkodin kasvattajien näkemyksiä positiivisesta pedagogiikasta varhaiskasvatuksen kontekstissa. Kasvattajilta kysyttiin, kuinka paljon he ovat lukeneet tai perehtyneet positiiviseen pedagogiikkaan (kuvio 2). Vastausvaihtoehtoja oli neljä: hyvin paljon, kohtalaisesti, vähän ja en yhtään. Kohtalaisesti perehtyneitä oli viisi, vähän perehtyneitä seitsemän ja en yhtään vaihtoehdon valitsi yksi. Hyvin paljon -vaihtoehtoa ei valinnut kukaan.

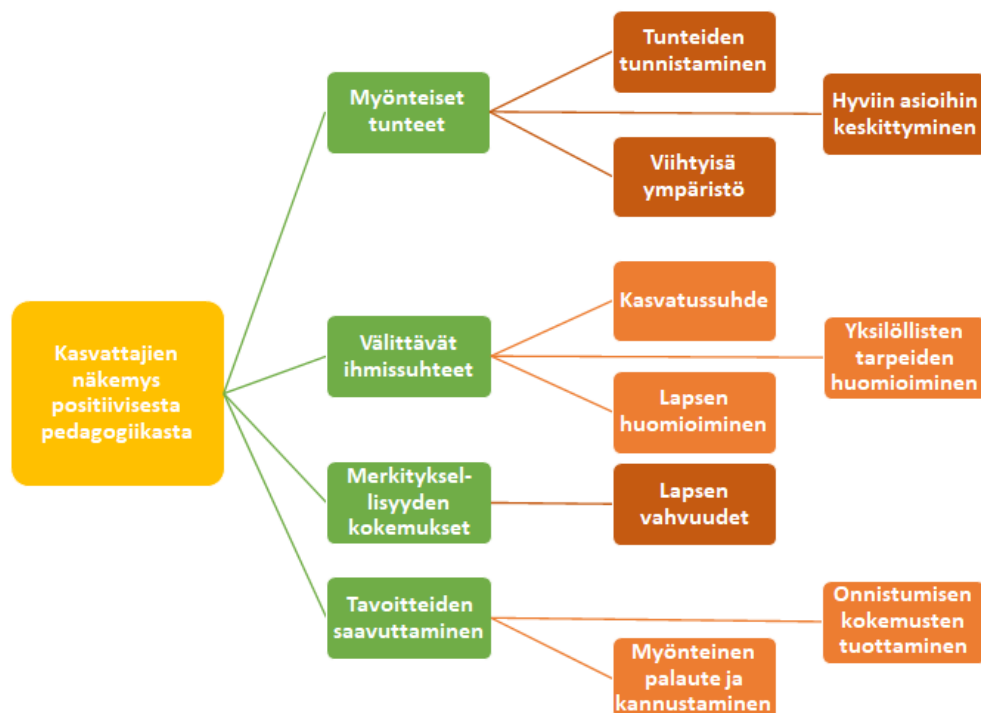

KUVIO 2. Vastaukset minkä verran kasvattajat ovat lukeneet tai perehtyneet positiiviseen pedagogiikkaan (n=13)

Analyysirunkona toimii positiivisen pedagogiikan teoria ja erityisesti Leskisenojan (2019) kirjassaan esittelemät positiivisen pedagogiikan toimintasisällöt ja työkalut (kuvio 3). Analyysirunko mukaillee Leskisenojan jaottelua, jossa toimintasisällöt ovat yläluokkia ja työkalut yläluokkiin jakautuvia alaluokkia. Kasvattajien vastauksista pelkistetyt ilmaukset ryhmiteltiin analyysirungon alaluokkiin, eli työkaluihin,

jotka ovat ryhmiteltyinä yläluokkiin, eli toimintasisältöihin. Kuviossa 3 toimintasisällöt on kuvattu vihreällä ja työkalut punaisen sävyillä. Lisäksi tuloksista arvioidaan niiden yhteensopivuutta Kumpulaisen ym. (2014) positiivisen pedagogiikan taustaoletuksiin (kuvio 1) ja opinnäytetyön teoriaan.

Myönteiset tunteet -yläluokkaan kuuluvia alaluokkia ovat tunteiden tunnistaminen, hyviin asioihin keskittyminen ja viihtyisä ympäristö. Välittävät ihmissuhteet yläluokkaan kuuluvat kasvatussuhde, yksilöllisten tarpeiden huomioiminen ja lapsen huomioiminen. Merkityksellisyyden kokemukset yläluokkaan kuuluu lapsen vahvuudet, ja tavoitteiden saavuttaminen yläluokkaan kuuluvat onnistumisen kokemusten tuottaminen sekä myönteinen palaute ja kannustaminen. Lisäksi toimintaan sitoutuminen on yksi analyysirungon toimintasisällöistä, mutta siihen liittyviä asioita ei kasvattajien vastauksista noussut. Vastauksia verratessa positiivisen pedagogiikan taustaoletuksiin, viides taustaoletus ei noussut vastauksissa esille. Viidennessä taustaoletuksessa käsitellään päiväkodin ja perheiden välistä kasvatuskumppanuutta.

KUVIO 3. Kasvattajien näkemys positiivisesta pedagogiikasta ryhmiteltyinä Leskisenojan (2019, 214-215) keskeisimpien toimintasisältöjen mukaisesti

Myönteiset tunteet

Kasvattajat kuvailivat positiivisen pedagogiikan sisältävän myönteisten tunteiden hyödyntämistä. Myönteisten tunteiden hyödyntämiseen liittyen kasvattajien vastauksista nousi asioita kolmeen eri ryhmään: tunteiden tunnistaminen, hyviin asioihin keskittyminen ja viihtyisä ympäristö. Tunteiden tunnistaminen oli yksi kasvattajien nostamista positiivisen pedagogiikan piirteistä, etenkin myönteisten tunteiden osalta. Kasvattajien mukaan lapsen tunteet tulisi tunnistaa, ja myönteisiä tunteita hyödyntää osana kasvatusta. Kasvattajien mielestä positiivisen pedagogiikan kasvatuskäytännön yhtenä osana on tunteiden käyttö, ja lisäksi lapsia autetaan tunnistamaan omat tunteensa. Kasvattajat eivät määritelleet tarkemmin tunteiden käytön tapaa. Kasvattajien tunteiden tunnistamiseen liittyvät vastaukset kuvasivat positiivisessa pedagogiikassa keskeistä käsitettä, tunnetaitoja. Kasvattajien vastauksissa korostui myönteisten tunteiden hyödyntäminen kasvatuksessa, mutta positiivisen pedagogiikan taustaoletuksissa tunnistetaan kaikenlaisien tunteiden käsittely tärkeäksi osaksi tunnetaitojen kehittymistä (Kumpulainen ym. 2014, 228-229.).

Tunnistetaan ja hyödynnetään myönteisiä ja positiivisia tunteita.

Kasvattajat näkivät positiivisen pedagogiikan tarkoittavan myös hyviin asioihin keskittymistä. Hyviin asioihin keskittymistä voi harjoittaa esimerkiksi havainnoimalla, mistä asioista lapsi pitää ja mitkä asiat tuottavat lapselle oppimisen iloa (Leskisenoja 2019, 214). Hyviin asioihin keskittymisen keinoiksi kasvattajat nostivat negatiivisuuden kautta kasvattamisen välttämisen, kieltojen vähentämisen ja kieltojen korvaamisen ohjauksella. Kasvattajien nostamat asiat kuvaavat ratkaisukeskeisyyttä, mitä Avola ja Pentikäinen (2019, 65) kuvailevat ongelmien ja haasteiden sijaan keskittymisenä ratkaisuihin, voimavaroihin ja vahvuuksiin. Ratkaisukeskeinen kasvattaja pyrkii tilanteessa kuin tilanteessa katsomaan eteenpäin ja löytämään uusia toimivia ratkaisuja.

Positiivisesti lapsen huomioimista, "huomaa hyvä", kiellot vähemmälle -> ilmaistaan asiat myönteisesti - -.

Sitä ettei lapsia kasvateta aina negatiivisuuden kautta, esim. "älä heitä lelua" -> "mitä jos heitettäisiin palloja mieluummin!".

Kasvattajien näkemyksen mukaan positiivisessa pedagogiikassa huomioidaan ympäristö osana kasvatusta, ja kasvattajan vastuulla on luoda viihtyisä ympäristö, jossa lapset voivat oppia ja kasvaa. Kasvu-ympäristöllä, jolla tarkoitetaan lapsen fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ympäristöjä, on suuri vaikutus lapsen kehitykselle ja hyvinvoinnille (Avola & Pentikäinen 2019, 64). Positiivisen pedagogiikan ajatuksena on, että aikuisten käyttämä kieli luo ympäristön, joka tukee lapsen minäkuvan rakentumista ja luo lapselle mahdollisuuksia arvioida omaa toimintaansa. Kehittyvän minäkuvan ja itsearviointitaitojen avulla lapsi uskoo itseensä ja oppii asettamaan itselleen realistisia tavoitteita. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 19.) Ympäristön huomioiminen liittyy myös ympäristön viihtyisyyteen ja turvallisuuteen. Lapsille tulisi luoda mahdollisuuksia vaikuttaa itse oman ympäristönsä muokkaamiseen. Osallistuminen oman ympäristön muokkaamiseen luo kiinnostusta päivittäisiin tiloihin sekä motivoi ja opettaa omien jälkien siivoamiseen ja yhteisistä tiloista ja tavaroista huolehtimiseen. (Leskinen 2019, 76-77.)

Kasvattaja tarjoaa ympäristön, jossa lapsi oppii tunteiden tunnistamista - -.

Kasvattajien vastauksissa nostama viihtyisä ympäristö on yhteydessä positiivisen pedagogiikan toiseen taustaoletukseen lapsen toimijuudesta ja osallisuudesta, jossa lapsi nähdään olevan erottamaton osa sosiaalisia ympäristöjään. Taustaoletuksen mukaan lasta tarkastellaan aktiivisena toimijana toimintaympäristössään, ja tavoitteena on ymmärtää lapsen elämää hänen oman mielenmaisemansa näkökulmista. (Kumpulainen ym. 2014, 229.) Kasvattajat ottivat vastauksissaan huomioon lasten ympäristön, ja vastauksissa korostui kasvattajien vaikutus lasten ympäristöön, mutta lasten aktiivista toimijuutta ympäristössä ei vastauksissa nostettu.

Myönteisten tunteiden osalta kasvattajien näkemys osittain vastasi positiivisen pedagogiikan kolmatta taustaoletusta, jonka mukaan myönteiset tunteet toimivat oppimisen ja hyvinvoinnin voimavarana. Taustaoletukseen liittyy myös ajatus siitä, että tunnetiloihin voidaan vaikuttaa. Näin negatiivisia ajatuksia tai asioita ei

tule vältellä, vaan niitä tulee käsitellä osana kasvatustoimintaa. Kasvattajien vastauksissa korostui myönteisten tunteiden hyödyntäminen, mutta negatiivisten asioiden käsittelemistä ei juurikaan nostettu osaksi positiivista pedagogiikkaa muuten kuin negatiivisuuden välttämisenä.

Välittävät ihmissuhteet

Leskisenojan (2019, 111) mukaan välittävien ihmissuhteiden vaaliminen on yksi positiivisen pedagogiikan merkityksellisimmistä ajatuksista. Lämpimien, myönteisten ja turvallisten ihmissuhteiden läsnäolo on lapsen tasapainoisen ja eheän kasvun sekä varhaiskasvatusympäristöön sopeutumisen välttämätön edellytys. Varhaiskasvattajien vastauksista nousi välittäviin ihmissuhteisiin liittyen käsityksiä positiivisen pedagogiikan sisällöstä kolmeen ryhmään: lapsen huomioiminen, yksilöllisten tarpeiden huomioiminen sekä kasvattajan ja lapsen välinen suhde.

Välittäviin ihmissuhteisiin liittyen kasvattajat nostivat positiiviseen pedagogiikkaan sisältyväksi kasvattajan ja lapsen kasvatussuhteeseen liittyviä elementtejä. Aikuisen ja lapsen välinen kasvatussuhde on kuviossa 3 esitetty kasvatussuhde-sanalla. Positiivisen pedagogiikan on tunnistettu tuovan myönteisiä vaikutuksia kasvatussuhteeseen erityisesti sen myötä, että lapselle annetaan aikaa (Leskisenoja 2019, 49). Ajan antamisen myös kasvattajat nostivat vastauksissaan yhdeksi positiivisen pedagogiikan sisällöistä. Kasvattajien mukaan lapseen tulee tutustua hyvin, ja tuntea lapsi ja lapsen yksilölliset piirteet. Kasvatussuhteeseen kuuluvat keskustelut lasten kanssa, joita syvennetään myönteisellä ilmaisulla ja eleillä.

Kasvattajien kuvailemat keinot mukailevat positiivisen pedagogiikan aktiivista läsnäoloa lapsen päivässä, mikä tekee kasvatussuhteesta tiiviimmän, läheisemmän ja luottamuksellisemman. Vahvemman luottamussuhteen myötä lapsi uskaltaa näyttää tunteensa ja kertoa asioistaan. (Leskisenoja 2019, 49.) Kasvattajien mukaan kasvatussuhteeseen tulisi tuoda myös omat vahvuutensa esille. Omien vahvuuksien hyödyntäminen kasvatussuhteessa on suuri hyvinvointiin sekä työn mielekkyyteen ja merkityksellisyyteen vaikuttava tekijä, joka voi helposti unohtua kasvatussuhdetta peilattaessa (Leskisenoja 2019, 57).

Jokaisesta lapsesta pystyy löytämään hyviä asioita. On aikaa "vain olla" ja tutustua lapseen hyvin ja tuoda oma vahvuus esille.

Kasvattajien näkemyksen mukaan positiivisessa pedagogiikassa keskeistä on lapsen huomioiminen. Lapsen tulisi tulla aidosti kohdatuksi, ja otetuksi huomioon kasvatustoiminnassa. Kasvattajien vastauksissa korostuu lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen. Kasvattajien mukaan positiivisessa pedagogiikassa kunkin lapsen ominainen toiminta tunnustetaan, ja lapsi kohdataan yksilönä. Kasvattajien näkemys on yhteneväinen positiivisen pedagogiikan näkemyksen kanssa, jonka mukaan jokainen lapsi tarvitsee kasvattajiltaan eri asioita, sillä lapset voivat olla kehityspoluillaan hyvin erilaisissa vaiheissa. Kasvattajalla tulee siis olla tarpeeksi rohkeutta toimia eri lasten kanssa erilaisin tavoin. (Leskisenoja 2019, 116.) Lapsen vastavuoroinen toimijuus ja osallisuus tuo kokemuksen yhteisöön kuulumisesta. Aikuinen voi lapsen yksilölliset tunteet ja kokemukset tunnistamalla luoda lisää sellaisia tilanteita, joissa lapsi pääsee jakamaan omaa elämäänsä ja kosketuksiin sellaisten asioiden kanssa, jotka tuottavat hänelle myönteisiä tunteita. (Kumpulainen ym. 2014, 238-239.)

Lapsen aitoa kohtaamista ja yksilönä; arjen muuttuvissa tilanteissa heistä kukin toimii omalla ominaisella tavallaan -> aikuisen täytyy tuntea lapsi ja hänen ominaiset piirteensä.

Välittävien ihmissuhteiden osalta kasvattajien näkemykset positiivisesta pedagogiikasta olivat yhteneväisiä ensimmäiseen taustaoletukseen, jossa korostuu sosiaalisia suhteita vahvistava toimintakulttuuri ja vastavuoroisuus lapsen ja kasvattajan välillä. Kasvattajien vastauksissa korostui lasten yksilöllinen huomioiminen, joka on yhteneväistä positiivisen pedagogiikan kuvaukseen kasvatussuhteesta, jonka mukaan kasvattajan tulee pyrkiä kuuntelemaan ja ymmärtämään lapsen oma näkökulma. (Kumpulainen ym. 2014, 228-230).

Merkityksellisyyden kokemukset

Merkityksellisyyttä tuntiessa henkilö kokee itsensä ja toimintansa tärkeäksi, ja että elämällä on jokin suunta. Koettu merkityksellisyys on hyvän itsetunnon, hyvinvoinnin ja sisäisen motivaation lähtökohta. Omien vahvuuksien ja voimavaro-

jen käyttäminen jonkin päämäärän tavoittamiseksi tuottaa kokemusta merkityksellisyydestä. (Avola & Pentikäinen 2019, 249.) Osallisuuden ja vahvuuksien hyödyntäminen osana kasvatusta on yksi positiivisen pedagogiikan työkaluista, joka kuuluu merkityksellisyyden kokemusten toimintasisältöön. (Leskisenoja 2019, 215).

Kasvattajat kertoivat positiivisen pedagogiikan sisältävän lasten vahvuuksien hyödyntämistä. Vastauksissa käsiteltiin vahvuuksia niiden huomioimisen ja hyödyntämisen kautta, erityisesti luontevahvuuksien osalta. Positiivisessa pedagogiikassa vahvuuksien sanallistaminen ja tietoinen näkyväksi tekeminen ovat hyviä keinoja auttaa lasta tunnistamaan vahvuuksiaan. Vahvuuskeskeisesti toimiessa vahvuudet nähdään lapsen sisäisenä resurssina, jota ruokitaan positiivisen pedagogiikan avulla. Vahvuuksien hyödyntäminen on keino tuottaa lapsille merkityksellisyyden kokemuksia. Auttamalla lasta tunnistamaan vahvuuksiansa sekä keskittymällä voimavaroihin ja myönteisiin hetkiin voidaan kasvattaa lapsen itsetuntoa ja lujitetaan myönteisiä käsityksiä itsestä (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 17.) Tärkeäksi vastauksissa nähtiin löytää hyvää jokaisesta. Yhdeksi keinoksi kasvattajat nostivat lapsen toimimisen mallin näyttäjänä muille lapsille. Lisää positiivisen pedagogiikan mukaisia vahvuuksien hyödyntämisen keinoja kasvattajat vastasivat kyselyn edetessä, ja näitä keinoja esitellään kappaleessa 5.2.

Positiivisesti lapsen huomioimista ja vahvuuksien hyödyntämistä oppimisessa.

Positiivisen pedagogiikan neljännen taustaoletuksen mukaan vahvuuksien tunnistamisen tulisi ohjata pedagogista toimintaa. Lapsen vahvuuksia voidaan hyödyntää erilaisissa ongelmanratkaisutilanteissa ja tavoitteiden saavuttamisessa. (Kumpulainen ym. 2014, 230.) Kasvattajien vastaukset vahvuuksien hyödyntämisestä osana positiivista pedagogiikkaa mukailevat neljättä taustaoletusta.

Tavoitteiden saavuttaminen

Tavoitteiden saavuttaminen on ominaisuus, jota positiivisessa pedagogiikassa voidaan vahvistaa muun muassa palautteenannolla, onnistumisen kokemusten

tuottamisella ja pystyvyyden tunteen luomisella (Leskisenoja 2019, 215). Tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä asioita, joita kasvattajat näkivät sisältyvän positiiviseen pedagogiikkaan, oli onnistumisen kokemusten tuottaminen ja myönteisen palautteen antaminen sekä kannustaminen. Onnistumisen kokemusten tuottamiseen liittyen kasvattajat näkivät positiivisen pedagogiikan sisältävän hyvän huomaamista kasvatuksessa ja erityisesti lapsissa. Kasvattajien mukaan pienikin kehitys ja onnistumiset tulee huomata ja huomioida, sekä myös positiivisuuteen on hyvä kiinnittää huomiota. Kasvattajien nostamat huomiot onnistumisen kokemusten tuottamiseen pyrkivistä tavoista on osa positiivista pedagogiikkaa. Avola ja Pentikäinen (2019, 344) tarkentavat palautteenantoa niin, että kasvattajan antaman palautteen tulee aina olla aitoa, sillä vääränlainen palaute saattaa jopa laskea lapsen luottamusta aikuisen antamaan palautteeseen myös tulevaisuudessa.

Myönteinen palaute ja kannustaminen on positiivisen pedagogiikan osa, jonka kasvattajat nostivat vastauksissaan. Kasvattajien mielestä positiivisessa pedagogiikassa näkyy kannustaminen ja kehuminen, joka on aiheellista jo pienistäkin onnistumisista tai kehityksestä. Positiivisessa pedagogiikassa palautteenannon sopivaksi suhteeksi esitellään kolmen suhde yhteen, eli yhtä negatiivista tai korjaavaa palautetta kohtaan tulisi antaa kolme positiivista palautetta. Kannustaa voi myös kiittämällä, tai sanoittamalla kaikkea hyvää mitä henkilö tekee, on tai haluaa olla. Parhaimmillaan lasta kannustamalla voidaan tuottaa vaikeiden aikojen yli kantavaa voimavaraa ja auttaa lasta yrittämään parhaansa aina uudelleen. (Avola & Pentikäinen 2019, 40, 82, 344-345.)

Kehumalla, kannustamalla, näyttää mallia.

Positiivista, kannustavaa puhetta, eleitä - -.

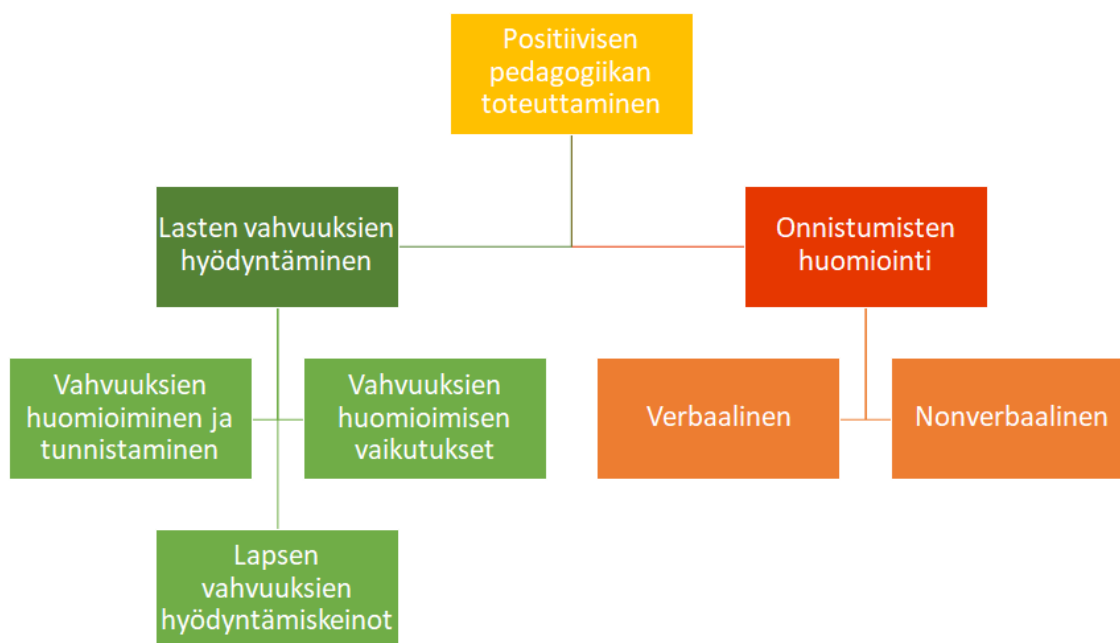
Positiivisen pedagogiikan taustaoletuksiin sisältyy lapsen tavoitteiden saavuttamisen tukeminen. Kasvattajien esittelemät keinot onnistumisen tunteiden tuottamisen ja myönteisen palautteen osalta ovat yhteneväisiä positiivisen pedagogiikan tavoitteisiin, joissa pyritään tuottamaan lapselle luottamusta omiin kykyihinsä, myönteistä käsitystä itsestään ja avaamaan hänen oman kehityksensä mahdollisuudet. (Kumpulainen ym. 2014, 230.)

Positiivisen pedagogiikan viides taustaoletus käsittelee päiväkodin ja perheen välistä kasvatuskumppanuutta. Perheen tuntemus lapsesta ja kasvattajien asiantuntemus toimivat kasvatuskumppanuudessa yhteistyössä. (Kumpulainen ym. 2014, 230-231.) Yhteistyö kotien ja päiväkodin välillä kannattelee ja tukee perheitä, ja helpottaa luottamuksellisen suhteen myötä myös kasvattajien työtä. Kasvattajat voimaannuttavat myös vanhempia kertomalla lapsen edistysaskelista ja positiivista kuulumisista. Positiivisella kerronnalla vanhempia saadaan innostumaan lapsensa arjesta ja osallistumaan siihen aktiivisemmin. Turvallisessa suhteessa uskalletaan keskustella myös vaikeista asioista. (Leskisenoja 2019, 52.) Kasvattajien vastauksista ei noussut kasvatuskumppanuuteen liittyviä asioita.

5.2 Positiivisen pedagogiikan toteutuminen päiväkodissa

Opinnäytetyössä selvitettiin positiivisen pedagogiikan toteutumista päiväkodissa kahden kokonaisuuden avulla, jotka ovat lasten vahvuuksien hyödyntäminen ja onnistumisten huomioiminen (kuvio 4). Analyysirungossa molemmat yläkategoriat ja niiden alaluokat ovat peräisin positiivisen pedagogiikan teoriasta.

Kasvattajat vastasivat kyselyssä, millä keinoin he huomioivat lapsen vahvuuksia työssään. Kasvattajien vastauksia verrattiin positiivisen pedagogiikan teoriaan, jotta voidaan arvioida, millä tavoin kasvattajien keinot vastaavat positiivisen pedagogiikan näkemyksiä vahvuuksien huomioinnin osalta. Kasvattajien vastaukset jaettiin kolmeen positiivisen pedagogiikan teoriasisältöä vastaavaan ryhmään: vahvuuksien huomioiminen ja tunnistaminen, lapsen vahvuuksien hyödyntämiskeinot ja vahvuuksien huomioimisen vaikutukset.

KUVIO 4. Positiivisen pedagogiikan toteutuminen yhteistyöpäiväkodissa

Lasten vahvuuksien hyödyntäminen

Kasvattajat kertoivat vastauksissa keinojaan lasten vahvuuksien hyödyntämisestä. Vastauksista eniten nousi vahvuuksien huomioiminen ja tunnistaminen kasvatuksessa. Kasvattajat hyödynsivät myös läsnäoloa, helposti lähestyttävänä olemista ja yksilöllistä kohtaamista vahvuuksien huomioimisen apuna. Vahvuuksia huomioidessa kasvattajat pyrkivät muistamaan lapsen taitotason ja ymmärtämään lapsen ajatuksia.

Yritän aina muistaa jo mitä lapsi osaa, annan tehtäviä, joissa lapset pääsevät hyödyntämään vahvuuksiaan.

Yritän päästä sisälle lapsen sielunmaailmaan olemalla mahdollisimman paljon läsnä arjessa. Olemalla "tuttu turvallinen aikuinen" - -.

Pyrin kohtaamaan jokaisen lapsen yksilönä.

Kasvattajat kertoivat hyödyntävänsä lasten vahvuuksia kasvatuksessa muutamien eri keinoin. Kasvattajat hyödynsivät myös vahvuuksien tietoista näkyväksi tekemistä työssään. Kasvattajat pyrkivät tekemään lasten vahvuuksia näkyväksi lapsen osaamisen ja taitojen esiintuomisella, kehumisella ja kannustamisella sekä

vahvuuksien sanoittamisella. Myös lapsen käyttäminen esimerkkinä muille ja lapsen avuksi ottaminen olivat vahvuuksien näkyväksi tekemisen keinoina. Lapsen vahvuuksia saatettiin käyttää tehtävänannossa, tai rakentaessa toimintaa lasten vahvuuksien ympärille. Lisäksi muutama vastaaja kertoi hyödyntävänsä lasten vahvuuksia, mutta ei tarkemmin määritellyt hyödyntämisen tapaa.

Sanoittamalla lapselle hänen vahvuuksiaan. Näin hän saa tärkeitä onnistumisen kokemuksia ja tulee itsekin tietoiseksi osaamisestaan.

- - *Hyödynnän lapsen vahvuuksia opetettavan asian parissa.*
- - *Vahvuuksia pyritään myös päästä hyödyntämään: otetaan avuksi, esimerkiksi muille, rakennetaan toimintaa vahvuuksien ympärille jne.*

Kasvattajat kuvasivat vastauksissaan myös lasten vahvuuksien hyödyntämisen vaikutuksia. Kasvattajien mielestä lapsen vahvuuksien hyödyntämisellä on vaikutusta lapsen luottamuksessa omiin kykyihin ja omaan osaamiseensa, sekä lisäksi lapsi tiedostaa osaamisensa. Kasvattajien mielestä aikuinen mahdollistaa lapsen vahvuuksien esiintymisen, ja tuottaa lapsille onnistumisen kokemuksia.

- - *Lapsi uskaltaa lähestyä minua paremmin ja näin vahvuudetkin pulpahtavat esiin eri tavalla.*

Onnistumisten huomiointi

Palautteen antaminen ja lapsen onnistumisten huomioiminen on kasvatuksessa tärkeää. Positiivisen pedagogiikan mukainen hyvä palaute kuvailee monipuolisesti kasvattajan saamaa ymmärrystä siitä, mitä hyvää lapsen tulisi muistaa myös ensi kerralla ja mitä voisi vielä harjoitella. Palautteen annossa on hyvä sanoittaa tarkemmin lapsen onnistumista ja vahvuuksia, ja miten ne ilmenivät oppimistilanteissa, sekä myös asioita, joita voi vielä oppia. Palautteen tulee kuitenkin olla aitoa. Tärkeintä lapsen saavan palautteen kannalta on keskittyä luomaan ympäristöä ja kasvatuskulttuuria, jossa hyvän huomaaminen, osallisuus ja myötätunneisuus toimivat laajamittaisesti toimintaa ohjaavina arvoina. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 18, 30.)

Kasvattajat kertoivat eri tapoja huomioida lasten onnistumisia, joita he hyödyntävät kasvatuksessaan. Eniten kasvattajat käyttävät kehumista ja kannustamista. Lapsen innostaminen ja nimeltä kehuminen olivat myös kasvattajien käyttämiä onnistumisen huomioimisen tapoja. Kasvattajat hyödynsivät myös tunteiden ja onnistumisen sanoittamista, esimerkiksi onnistumisen tarkemman kuvailemisen avulla. Kasvattajat kertoivat antavansa palautetta sekä yksilöllisesti että yhteisesti.

Välitön positiivinen palaute kuvaillen missä ja miten onnistui.

Pyrin antamaan pienryhmässä yhteisiä sekä henk.koht. palautetta lapselle. Esim. "sinä kiipesit hienosti vaikka sinua jännitti".

Kasvattajat nostivat myös muita onnistumisen huomioimisen tapoja, kuten non-verbaaliset keinot. Kasvattajat hyödynsivät palautteenannossa hymyilemistä, katsekontaktia, kosketusta ja taputtamista. Kasvattajat kertoivat palautteenantamisen tavoikseen myös lapsen kanssa iloitsemisen, ja useampien aistien hyödyntämisen.

"Huomasitko kuinka hienosti osasit..." esimerkiksi tuon tyyllisillä lauseilla, taputtamalla, kehumalla.

Onnistumisen tunteeseen tartutaan kehuilla, hymyllä/katsekontaktilla ja mahdollisuuksien mukaan kosketuksella -> useampi aisti käyttöön.

Kasvattajat kertoivat käyttävänsä monipuolisesti erilaisia keinoja huomioida lasten onnistumiset, joilla he tukevat onnistumisen tunteiden tuottamista ja tavoitteiden saavuttamista. Kasvattajien keinoissa oli runsaasti yhteneväisyyttä positiivisen pedagogiikan toimintatapojen kanssa. Positiivisessa pedagogiikassa nonverbaalisen viestinnän tunnistetaan olevan suuressa osassa kasvattajan ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Nonverbaalisessa viestinnässä kasvattajan tunnetilalla on suuri vaikutus. (Avola & Pentikäinen 2019, 167-168.)

5.3 Positiivisen pedagogiikan merkitys ja kehitysmahdollisuudet

Tässä luvussa kerrotaan, miten kasvattajat kuvasivat positiivisen pedagogiikan merkitystä päiväkodissaan, ja minkälaisia kehitysmahdollisuuksia heidän vastauksistaan nousi positiivisen pedagogiikan hyödyntämiselle varhaiskasvatusyksikössä. Kyselyn vastauksissa kasvattajat nostivat esiin myös muutamia haasteita, jotka he kokivat olevan positiivisen pedagogiikan toteuttamisen esteenä.

Kyselyssä kasvattajat vastasivat monivalintakysymykseen, jossa selvitettiin kolmella vastausvaihtoehdolla, kaipaisivatko kasvattajat positiiviseen pedagogiikkaan lisää tietoa (kuvio 5). Kolmestatoista vastaajasta kuusi vastasi kyllä, kolme vastasi ehkä ja neljä vastasi en.

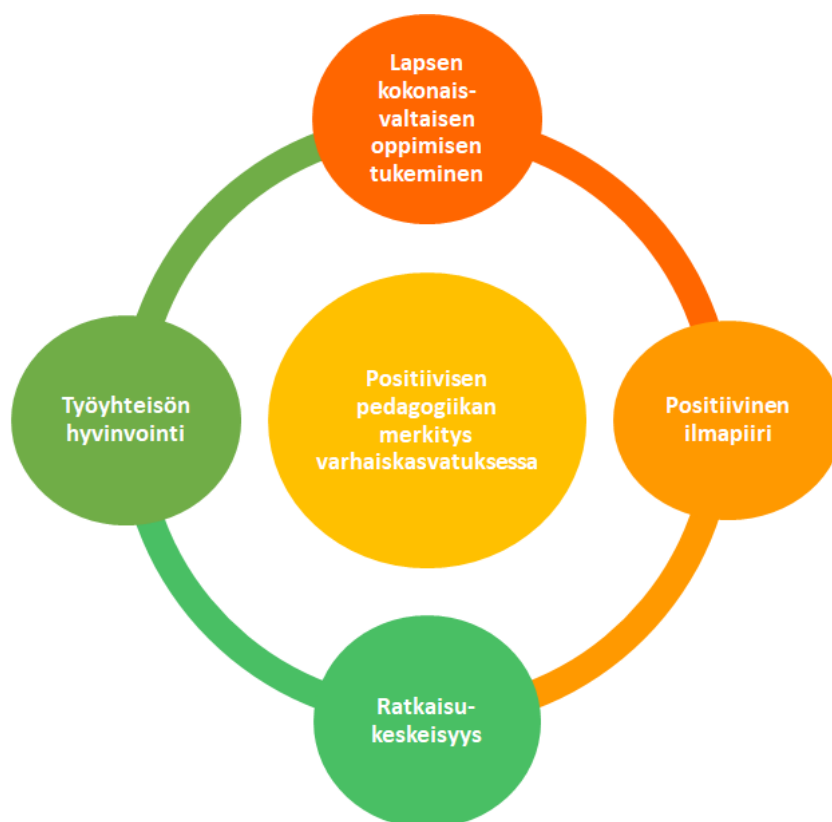

KUVIO 5. Vastaukset kaipaisivatko kasvattajat positiivisesta pedagogiikasta lisää tietoa (n=13)

Jatkokysymyksenä lisätiedon saamisesta oli, että minkälaista tietoa kasvattajat kaipaisivat positiivisesta pedagogiikasta. Kasvattajien vastauksista nousi muun muassa keinoja saada tietoa, kuten yhteiset koulutukset, kurssit ja näiden yhdistelmät. Kasvattajat toivoivat saavansa positiivisesta pedagogiikasta teoria- ja yleistietoa sekä käytännön vinkkejä ja esimerkkitapauksia. Esimerkkinä käytännön tapauksesta nousi kiusaamistapaukset ja vaikeat käytöshäiriöt, joihin voisi yrittää vaikuttaa positiivisen pedagogiikan keinoin.

Ihan esimerkkejä erilaisten käytöshäiriöiden - - kanssa toimimisesta, kuinka löytää sitä positiivisuutta ja kuinka toimia esim. kiusaajan kanssa.

KUVIO 6. Positiivisen pedagogiikan merkitys varhaiskasvatuksessa

Kasvattajien vastaukset positiivisen pedagogiikan merkityksestä jakaantuivat neljään alakategoriaan, jotka ovat positiivisen pedagogiikan teoriasisällön mukaisesti muodostettuja (kuvio 6). Alakategoriat ovat lapsen kokonaisvaltaisen oppimisen tukeminen, positiivinen ilmapiiri, ongelmallisen käyttäytymisen ennaltaehkäisy ja työyhteisön hyvinvointi.

Lapsen kokonaisvaltaisen oppimisen tukeminen

Kasvattajien vastauksista nousi positiivisen pedagogiikan merkitys lapsen kokonaisvaltaisen oppimisen tukemisessa. Vastauksissa eriteltiin erilaisia oppimisen kohteita, joihin positiivinen pedagogiikka voisi vaikuttaa, kuten erilaisten taitojen kehittyminen ja vahvistuminen sekä yleinen oppiminen. Myös vuorovaikutustaitojen oppiminen nähtiin tärkeänä asiana, johon positiivisella pedagogiikalla voidaan vaikuttaa. Vaihtoehtoiset tavat negatiivisuuden kautta oppimisen tilalle nostettiin

myös vastauksissa tärkeäksi. Positiivisessa pedagogiikassa mallioppimisen merkitys nähdään merkittävänä lapsen vuorovaikutussuhteiden kehittymisen osalta. Aikuisten lämmin suhtautuminen toisiinsa toimii esimerkkinä lapsiin, jotka hekin hyödyntävät positiivisuutta opetellessaan vuorovaikutuksen lainalaisuuksia. Kannustavuus ja huomaavaisuus tarttuvat päiväkotiryhmässä nopeasti, mikäli niihin kiinnitetään enemmän huomiota. (Leskisenoja 2019, 51.)

Lapsen taitojen kehittämisessä ja vahvistamisessa.

Lasten vuorovaikutus- ja leikkitaitojen vahvistamiseen, itsetunnon tukemiseen, lapsi oppijana.

Positiivisessa pedagogiikassa lapsen hyvinvointi nähdään tärkeänä perustana monipuolisen oppimisen rakentumiselle. Muun muassa sosiaalisia suhteita ja ihmillistä älyä sekä parempaa koulumenestystä on huomattu esiintyvän enemmän hyvinvoivilla lapsilla kuin oppilailta, joiden hyvinvoinnissa on ongelmia. (Avola & Pentikäinen 2019, 60.) Positiivisen pedagogiikan näkemyksessä korostuu lapsen oppimisen yhteys hänen vuorovaikutukseensa oman ympäristönsä kanssa. Sosiaaliin yhteisöihin kuulumisen ja niissä toimimisen osallisuuden näkökulmasta ovat merkittäviä lapsen oppimiselle. (Hujala ym. 1998, 56.)

Positiivinen ilmapiiri

Kasvattajien vastauksista ilmeni arvostus positiivista ilmapiiriä kohtaan, ja vastausten mukaan siihen voisi vaikuttaa positiivisen pedagogiikan keinoin. Myönteinen ilmapiiri kasvattajien kuvailemana on asia, joka olisi kaikille työntekijöille hyväksi ja yksi kehityksen tarpeista. Kasvattajien näkemyksen mukaan myönteisessä ilmapiirissä uskalletaan kokeilla uusia näkökulmia, ja henkilöstön yhdessä toimiminen lisääntyy. Myönteinen ilmapiiri näkyy etenkin puheissa työntekijöiden välillä ja on vahvasti yhteydessä työyhteisön hyvinvointiin.

Kasvattajien vastaukset ovat yhteneväisiä positiivisen pedagogiikan ajatuksiin työyhteisön hyvinvoivasta ilmapiiristä. Positiivisen pedagogiikan näkökulmasta myönteinen ja yhteisöllinen toimintakulttuuri on yksi kasvatuksen perusajatuksista. Myönteinen toimintakulttuuri käsitteenä sisältää positiivisen ilmapiirin, jossa pyritään tuottamaan sekä aikuisille että lapsille yhteisiä myönteisiä kokemuksia,

joilla vahvistetaan lasten oppimista ja nostetaan kasvattajien työn merkityksellisyyttä. Kasvattajien myönteinen ja luottavainen suhtautuminen toisiinsa, runsaan positiivisen palautteen kera, tuottaa työssä uupumista puskuvoivan positiivisen kierteen. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 24.)

Ratkaisukeskeisyys

Kasvattajat esittivät vastauksissaan lasten ongelmalliseen käyttäytymiseen liittyvien asioiden olevan yksi kasvatuksen alueista, joihin positiivisella pedagogiikalla voisi olla merkitystä kasvatuksessa. Kiusaamistilanteet ja ongelmakäyttäytyminen ovat kasvattajien mukaan positiivisen pedagogiikan mahdollisia vaikuttamisen kohteita. Kasvattajat kokivat, että lapsia voitaisiin tukea positiivisen huomion jakamisella, minkä avulla häiriökäyttäytyminen ja toistuvat ongelmat voisivat vähentyä.

Suurin osa häiriökäyttäytymisestä voisi vähentyä, kun positiivista huomiota jaettaisiin enemmän.

Kiusaamistilanteisiin, lapsen oman minäkuvan vahvistamiseen.

Positiivisessa pedagogiikassa keskeistä on ratkaisu- ja vahvuuskeskeisyys, ja ongelmien hävittämisen sijaan pyritään ymmärtämään tilannetta ja keskittämään voimavarat ratkaisujen kehittämiseen. Näkemyksen mukaan aikuisen tehtävä on aina luoda mahdollisuus yhteydelle ja yhteistyölle. Lapsen käyttäytymisen ollessa ongelmallista, aikuisen tulisi pysähtyä ja miettiä, miten hän voisi itse muuttaa käytöstään ja mahdollistaa jälleen yhteyden lapseen. (Saukkola & Laane 2017, 88.) Lapsi ei tahallaan käyttäydy ilkeästi, vaan haasteellisen käyttäytymisen taustalla on yleensä jonkinlainen tarve avulle. Ensisijaista olisi rakentaa luottavainen vuorovaikutussuhde lapseen. (Avola & Pentikäinen 2019, 228.)

Vastaajien nostama positiivisen huomion jakaminen on positiivisessa pedagogiikassa keskeistä, sillä hyvän huomaamisella ja positiivisen palautteen antamisella vaikutetaan suuresti lapsen itsetuntoon ja käsitykseen omista kyvyistään. Haasteita kohdatessa olisi tärkeää muistaa tietoisesti keskittyä lapsen vahvuusalueiden eteenpäin viemiseen. Kukaan ei halua tulla määritellyksi heikkouksiensa

kautta, ja lapsen kehitykselle tämä on erityisen ratkaisevaa. (Uusi-talo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 18.)

Työyhteisön hyvinvointi

Kasvattajat nostivat positiivisen pedagogiikan yhdeksi merkitykseksi sen vaikutuksen työyhteisön hyvinvointiin. Kiire ja isot lapsiryhmät nähtiin kasvatustyössä kuormittaviksi tekijöiksi. Työyhteisön hyvinvointiin ja henkilökunnan jaksamiseen vaikuttamalla voitaisiin vastausten perusteella ehkäistä oman mielen turtumista toistuviin ongelmiin.

Työhyvinvointiin, vuorovaikutukseen toisten ihmisten kanssa ja puheissamme.

Välillä vaikeaa muistaa hyvät asiat, kun on kiire tai paljon lapsia.

Positiivisessa pedagogiikassa työyhteisön hyvinvoinnin parantaminen nähdään työyhteisön yhteisenä tavoitteena, johon pyritään sitoutumalla ratkaisukeskeiseen ajattelutapaan ja omaksumalla myönteinen suhtautuminen työntekoon ja vastaan tuleviin haasteisiin. Negatiivisia asioita ei kuitenkaan suljeta ulkopuolelle, vaan työn tekoon pyritään suhtautumaan tavalla, jossa ikävät asiat nähdään uudella tavalla, ratkaisukeskeisesti. Yhteinen sitoutuminen työyhteisön hyvinvoinnin parantamiseen voi parantaa työntekijöiden välisiä sosiaalisia suhteita, ja tuoda työhön merkityksellisyyttä. Myös työntekijöiden vahvuuksiin tulisi kiinnittää huomiota ja niitä tulisi hyödyntää osana hyvinvoivaa työilmapiiriä. (Leskisenoja 2019, 54-55.)

Kyselystä nousseet työyhteisön hyvinvointiin liittyvät kehittämisen tarpeet ovat keskeisiä asioita positiivisen pedagogiikan näkemyksessä. Vastauksista nousi erityisesti työssä jaksamiseen liittyvät ongelmat ja asiat, joihin voitaisiin vaikuttaa. Positiivisen pedagogiikan kasvatuskäsityksessä korostetaan niitä keinoja, joilla työntekijät voivat itse ja yhdessä vaikuttaa työyhteisön hyvinvointiin. Positiivisessa pedagogiikassa työyhteisön hyvinvointi tulee osittain liitännäisenä keskityessä positiivisiin asioihin ja omiin vahvuuksiinsa. (Järvistö & Klinga 2019, 70.)

Kasvattajien vastauksissa ei puhuttu positiivisen pedagogiikan mukaisesti yhteisestä sitoutumisesta työyhteisön hyvinvoinnin parantamiseen tai keinoista parantaa sitä.

Vastauksissa nousi työyhteisön kehittämiseen sekä myönteiseen toimintakulttuuriin liittyviä asioita. Työyhteisön kehittämiseksi kasvattajien mielestä työyhteisössä keskustelun tulisi olla avointa keskustelua kasvattajien välillä. Avoimuus, suorapuheisuus sekä helposti lähestyttävyyys nousivat kasvattajien vastauksissa työyhteisön kehittämistä tukeviksi piirteiksi. Työyhteisössä tulisi kasvattajien mukaan olla rohkeutta keskustella vaikeistakin asioista, ja miettiä ratkaisuehdotuksia myös uusilla tavoilla toimimiseen. Tiimipalavereja vastausten mukaan voisi hyödyntää enemmän. Vastauksissa nousi avoin keskustelu myös lasten kanssa, muuten lasten näkökulmaa ei vastauksissa erikseen käsitelty.

Keskustella avoimesti asioista esim. palavereissa ja koulutuksissa.

Olemalla itse avoin ja helposti lähestyttävä. Rohkeutta pitää yllä keskustelua vaikeistakin aiheista.

Kasvattajien vastauksissa konkretisoitui varhaiskasvatuksen kuormittunut arki. Vastauksissa kasvattajat kommentoivat positiivisen pedagogiikan olevan tärkeää asiaa, mutta samalla kasvattajat kertoivat rajallisista resursseista. Rajalliset resurssit ilmenivät kiireenä, työmotivaation mahdollisena laskuna ja työntekijän tiukoille laittamisena.

Joskus vain tuntuu, että päivän aikana et kerkiä pysähtymään lapsen luo kunnolla. :(

Työntekijöitä ei saa laittaa liian tiukille. Hyvinvointi heijastuu lapsiin ja vaikuttaa hoitajan työmotivaatioon.

Leskisenoja (2019, 56) esittelee kirjassaan positiivisen pedagogiikan menetelmistä ratkaisuja työntekijöiden jaksamiseen varhaiskasvatuksessa. Leskisenojan mukaan on yleistä, että kasvattajia kuormittaa erityisesti vuorovaikutussuhteet

lapsiin, perheisiin ja oman työyhteisön työntekijöihin. Leskisenojan mukaan tyyppillisesti positiivisen pedagogiikan myötä aikuisen ja lapsen välinen suhde muuttuu läheisemmäksi, yhteistyö vanhempien kanssa muuttuu positiivisemmaksi ja myös ihmissuhteet työyhteisössä paranevat. Aiemmin kuormittavina koetut vuorovaikutustilanteet kääntyvät voimavaroina.

Myönteisen toimintakulttuurin ylläpitämiseksi kasvattajien mielestä työyhteisössä tulisi vaalia myönteistä suhtautumista työkavereihin ja työhön. Ystävällisyys, työntekijöiden välinen hassuttelu ja huumori ovat myös kasvattajien mielestä osa myönteistä toimintakulttuuria. Positiivisuus ja myönteisyys ovat kasvattajien nostamia myönteisen toimintakulttuurin arvoja, ja lisäksi positiivisen palautteen antaminen ja myönteisiin asioihin keskittyminen ovat tärkeitä elementtejä.

Suhtautua myönteisesti työkavereihin ja työhön, olla ystävällinen.

Asioista puhumalla rakentavasti, pitäisi muistaa antaa positiivista palautetta.

Positiivisen pedagogiikan yksi tarkoitus on kohentaa työyhteisön yhteisöllisyyttä ja vahvistaa työntekijöiden välisiä sosiaalisia suhteita. Yhteishenkeä ja positiivista ilmapiiriä voi kohentaa hyvän sanoittamisella ja myönteisellä palautteella. Omien vahvuuksien hyödyntäminen voi lisätä koettua työn merkityksellisyyttä. Myönteinen suhtautuminen työhön ja ratkaisukeskeisyys heijastuvat työn miellyttävyyteen positiivisesti. Sitoutuminen yhteisesti sovittuihin linjauksiin toimii koko työyhteisön yhteisenä voimavarana. (Leskisenoja 2019, 54-59.) Pienten lasten fyysinen, sosiaalinen ja emotionaalinen hyvinvointi on kiinteästi yhteydessä aikuisten hyvinvointiin, jolloin on välttämätöntä keskittyä myös työyhteisön hyvinvoinnin vahvistamiseen. Yhteen hiileen puhaltava ja hyvinvoiva työyhteisö toimii kasvattajien voimavarana ja saa kasvatusyhteisön kukoistamaan. Lapset myös tarkkailevat jatkuvasti, mitä aikuiset tekevät, ja oppivat erinomaisesti esimerkkien kautta. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 31; Leskisenoja 2019, 9-24.)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kasvattajat mielsivät positiivisen pedagogiikan liittyvän erityisesti myönteisiin asioihin, kasvattajan ja lapsen väliseen kasvatussuhteeseen sekä lapsen vahvuuksien hyödyntämiseen. Näiden asioiden osalta kasvattajien vastauksista nousi laajasti positiivisen pedagogiikan sisältöjä. Positiivisen pedagogiikan merkitystä kasvattajille ja sen toteutumista yksikössä yhdisti se, että kasvattajat näkivät positiivisen pedagogiikan liittyvän etupäässä lapsiin. Kasvattajat esittelivät laajasti erilaisia lapsiin kohdistuvia pedagogisia keinoja, ja kasvattajiin tai työyhteisöön liittyviä positiivisen pedagogiikan ulottuvuuksia tunnistettiin vähemmän. Kodin ja päiväkodin välinen yhteistyö ei noussut osaksi positiivista pedagogiikkaa kasvattajien vastauksissa. Myönteistä palautetta annettiin lapsille, mutta vanhempien kanssa samaa mahdollisuutta ei hyödynnetty. Kasvattajien vastausten keskittyessä myönteisten asioiden merkitykseen positiivisessa pedagogiikassa, ei kielteisten asioiden käsittelyä juuri nostettu vastauksissa.

Positiivisen pedagogiikan toteutumiseen lapsen vahvuuksien hyödyntämisen ja onnistumisten huomioimisen osalta kasvattajien vastauksista nousi monipuolisesti asioita. Kasvattajat hyödynsivät yleisesti lapsen vahvuuksia ja onnistumisten huomiointia, mutta toimintatavoissa kasvattajien välillä oli vain vähän yhteneväisyyksiä. Lasten vahvuuksien hyödyntäminen ja onnistumisten huomioiminen on olennainen osa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) yhtenäistämää valtakunnallista toimintakulttuuria, joten nämä keinot ovat kasvattajille yleisesti tuttuja. Päiväkodissa positiivisen pedagogiikan käyttöön ottamiseen on hyvät lähtökohdat. Kasvattajien vastauksissa ilmeni, että päiväkodilla on Uusitalo-Malmivaaran ja Vuorisen luoma vahvuusopetuksen Huomaa hyvä -materiaali. Vain muutama kasvattaja kertoi materiaalista, joten voidaan olettaa, ettei se ole kaikille tuttu, tai ainakaan käytössä oleva. Kasvatustieteen käyttöön ottamiseen pyrkivässä toiminnankehittämisessä voitaisiin hyödyntää valmiiksi kasvattajilla olevaa tietoutta sekä kasvatustyössä olevia materiaaleja.

Kasvattajien näkemyksistä löytyi runsaasti yhtäläisyyksiä positiivisen pedagogiikan teoriasisällön kanssa, kun kaikkien kasvattajien vastauksia käsiteltiin koko-

naisuutena. Yksittäisiä positiiviseen pedagogiikkaan liittyviä vastauksia nousi monipuolisesti, mutta yhteneväisyyttä vastauksissa oli vähän. Yksittäisten kasvattajien tietotasoa tai osaamista positiivisesta pedagogiikasta ei voi arvioida. Kasvattajista jokainen toteutti ja tunnisti positiivisen pedagogiikan toimintamenetelmiä, mutta omalla tavallaan. Toimintaan sitoutuminen ei ilmentynyt kasvattajien vastauksissa. Tiedon jakaminen ryhmässä ja yhtenäinen kasvatuskeinojen pohdiminen kasvattajien kesken voisi yhtenäistää kasvatuskeinoja, tuoda syvempää ymmärrystä käytännön taustalle ja tuottaa sitoutunutta asennetta yksikön yhteisiin toimintamalleihin. Syvempi ymmärrys positiivisesta pedagogiikasta ja sen toteuttamiseen sitoutunut työyhteisö voisi mahdollistaa kasvattajille myös paremmat valmiudet kohdata ongelmallista käyttäytymistä, mikä nousi kasvattajien vastauksissa tarpeelliseksi.

Kasvattajaryhmän vastauksista nousi laajasti positiivisen pedagogiikan toimintasisältöjä (Leskisenoja 2019) ja taustaoletuksia (Kumpulainen ym. 2014), vaikka harva kasvattajista oli enempää perehtynyt positiiviseen pedagogiikkaan. Kasvattajien oma arvio perehtyneisyydestään positiiviseen pedagogiikkaan oli yhteydessä kasvattajien tietämykseen aiheesta. Kasvattajien vastauksista nousi monipuolisesti positiiviseen pedagogiikkaan liittyviä asioita, mutta syvällisemmät ajatukset ja perustelut kasvatuskeinojen taustalla jäivät vähiin.

Kyselyn edetessä kasvattajien vastauksista nousi enemmän pedagogiikan sisältöjä, kuin mitä he vastasivat positiivisen pedagogiikan sisältävän kyselyn alussa. Kasvattajat eivät välttämättä mieltäneet valmiiksi käytössään olevia kasvattamiskeinoja yhdenmukaisiksi myös positiivisen pedagogiikan keinojen kanssa. Osittain tätä voi selittää vähäinen perehtyneisyys positiiviseen pedagogiikkaan, mutta vaikuttaisi myös siltä, että vahva Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tuntemus tuo hyvän pohjatiedon myös positiivisen pedagogiikan toteuttamiselle. Positiivisen pedagogiikan ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteet ovat yhtenevät, mutta kasvattajat eivät välttämättä miellä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteita hyödynnettäviksi myös positiivisen pedagogiikan näkökulmasta

Positiivisen pedagogiikan merkitykseksi nousi kasvattajien vastauksissa lapsiin liittyvien asioiden lisäksi myös työyhteisön hyvinvointiin ja kasvattajien väliseen

positiiviseen ilmapiiriin liittyviä asioita. Kasvattajat tunnistivat positiivisen pedagogiikan merkityksistä etenkin mahdollisuuden työhyvinvoinnin parantumiseen, mutta he eivät nostaneet vastauksissaan pedagogisen työotteen käyttöönottoa tai positiivisen pedagogiikan toimintatapoihin sitoutumista olennaiseksi. Varhaiskasvatuksen kuormittava arki ja kasvattajien jaksaminen nähtiin mahdollisina kehityksen kohteina, mutta vastauksista nousi vain muutamia keinoja parantaa työyhteisön hyvinvointia.

Vastauksista nousi toive yhteisille palaverille tai koulutuksille, joiden yhteydessä ilmapiiriin ja hyvinvointiin liittyviä asioita voisi kehittää. Positiivisen pedagogiikan keinoja yhtenäistämällä osaksi päiväkodin toimintaa, voitaisiin lisätä myös työyhteisön hyvinvointia. Kasvattajat eivät välttämättä mieltäneet positiivisen pedagogiikan mahdollisuuksia työotteen muuttamiseen, mutta otettaessa positiivista pedagogiikkaa mukaan toimintaan on olennaista pyrkiä yhtenäistämään päiväkodin toimintamallit ja -ajatus yhtenäisiksi. (Leskisenoja 2019, 54-59). Positiivisen pedagogiikan mahdollisuuksista työyhteisön jaksamiseen ja positiivisen ilmapiirin luomiseen ei löytynyt vastauksista yhtenäistä linjaa, mutta vastausten perusteella yhteisiin toimintatapoihin sitoutuminen olisi tarpeellista. Positiivisen pedagogiikan mukaisen, onnistumisia näkyväksi tekevän, työotteen omaksuminen tarkoittaa myös oman itsensä kehittämistä. Kehittyminen kasvattajana on yhteydessä ihmisenä kasvamiseen, mikä on tärkeää kasvattajan kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille ja tuo kauaskantoisia vaikutuksia työuralle. (Leskisenoja 2019, 58-59.)

7 POHDINTA

7.1 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyöprosessissa huomioitiin tutkimuseettikka. Pyrin kaikissa toimissani luotettavuuteen ja hyviin tutkimuksen käytäntöihin. Opinnäytetyötä tehdessä tulee huomioida olemassa olevia tutkimuksen teon yhtenäisiä arvoja, käytänteitä ja eettisiä periaatteita. Tähän sisältyy tutkimuksellisten menetelmien käyttäminen ja tutkittavien ihmisten itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. (Kuula 2011, 24–25; Vilka 2015, 27.) Laadullisen tutkimuksen menetelmien käyttö oli perusteltua, koska halusin selvittää kasvattajien näkemyksiä ja mielipiteitä. Etenkin avoimien kysymysten avulla sain kasvattajien oman äänen kuuluviin. Opinnäytetyön tarkoitus saada käytännön tasolla näkyväksi kasvattajien näkemykset ja kokemukset toteutuivat. Kyselyyn vastasi päiväkodin koko varhaiskasvatushenkilökunta, jolloin saatiin kattava ja luotettava kuva tämän päiväkodin positiivisen pedagogiikan näkemyksistä. Tutkimus suunnattiin koko kasvatushenkilökunnalle, koska laadukkaasti pedagogiikan toteuttamiseen tarvitaan jokaista heistä. Kyseessä on yhden päiväkodin kasvattajien vastaukset, jolloin tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä muihin varhaiskasvatyksiköihin.

Kasvattajien itsemääräämisoikeutta kunnioitettiin. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja suostumuksensa osallistua tutkimukseen kasvattajat antoivat vastaamalla kyselyyn. Kyselyssä ei kysytty nimiä tai taustatietoja. Anonymiteetti liittyy hyviin tutkimuseettisiin normeihin. Jokaisella yksilöllä on yksityisyyden itsemääräämisoikeus (Kuula 2011, 75). Opinnäytetyössä ei mainittu myöskään päiväkodin nimeä. Tämä takasi, ettei tuloksia voida yhdistää tiettyihin henkilöihin, jolloin kyselyyn oli mahdollisuus vastata avoimesti ja rehellisesti. Opinnäytetyöprosessin lopuksi kyselylomakkeet ja tiedot hävitettiin.

Saatekirjeessä kerrottiin tietoa tutkimuksesta ja sen julkaisusta, sekä minun että ohjaavan opettajani yhteystiedot mahdollisia lisäkysymyksiä varten. Opinnäytetyössä käytettiin runsaasti sitaatteja todentamaan tulosten paikkansapitävyyden. Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti tutkimuksen tavoitteissa, aineistonkeruussa ja käsittelyssä noudatettiin huolellisuutta. Hyvien tutkimuksen käytäntöihin

liittyen arvostin ja kunnioitin muiden tutkijoiden työtä. Tätä ilmennettiin tarkoilla lähdeviittauksilla, eli toisten kirjoittamaa tekstiä ei käytetty ilman selkeitä lähdeviittauksia ja -merkintöjä. (Kuula 2011, 24–25; Vilkka 2015, 27.) Monipuolisella ja mahdollisimman uusien lähteiden hyödyntämisellä pyrittiin takaamaan uusimman tiedon käyttö. En antanut omien ennakkokäsityksieni tai -odotuksieni vaikuttaa opinnäytetyöprosessiin, vaan pyrin käsittelemään tietoa objektiivisesti.

Kyselytutkimuksen haasteena voi olla huonosti asetetut kysymykset ja sekava ulkomuoto. Huonosti suunniteltu kyselylomake voi pienentää vastausprosenttia. (Kananen 2014, 199-204.) Kyselylomake testi täytettiin kahdella valmistuvalla sosionomiopiskelijalla, eikä tämän jälkeen tarvittu muutoksia. Kyselyn asettelu pidettiin selkänä ja kysymykset lyhyinä, koska tällöin kysymysten hahmottaminen on helpompaa (Kananen 2014, 126-137). Kysymysten asettelulla pyrittiin mahdollisimman johdattelemattomiin ilmaisuihin. Positiivisen pedagogiikan toimintasisältöä kuvaillessa kasvattajat keskittyivät kuvailemaan erilaisia keinoja laajempien asiakokonaisuuksien tai merkitysten sijaan. Osittain vastaukset viittaavat kasvattajien perehtyneisyyteen aiheesta, mutta kysely aineistonhankintamenetelmänä luultavasti vaikutti vastausten laatuun, sillä tarkentavia kysymyksiä ei esitetty. Vastauksista ei näin voi täysin päätellä kasvattajien laajemman ymmärryksen tasoa positiivisesta pedagogiikasta.

7.2 Opinnäytetyöprosessin pohdinta ja jatkotutkimusehdotukset

Valmiin opinnäytetyön ja ideapaperin esittämisen väliin mahtui kokonainen vuosi. Koen pitkän prosessin rikastuttaneen omaa ajatteluani ja aiheen jäsentymistä itselleni, joka auttoi johtopäätösten tekemiseen. Ulkomailla suorittaman vaihdon vuoksi aloitin opinnäytetyön vuosikurssiini nähden myöhässä ja suoritin opinnäytetyöhön liittyvät kurssit itsenäisesti. Tällä on ollut mahdollisesti vaikutuksia opinnäytetyöni tekemiseen, mutta koen sen johtaneen perusteelliseen työskentelyyn. Valmistuttuani sosionomiksi saan lisäksi pätevyyden työskennellä varhaiskasvatuksen opettajana. Ammatillisen kasvun ja hyödyn takaamiseksi opinnäytetyönkin näkökulmaksi valikoitui kasvattajien näkökulma. Opinnäytetyön aihe oli alusta asti selkeästi rajattu, mikä helpotti myös työn tekemistä.

Kyselyn varjopuolia on, jos aineisto jää kovin vähäiseksi. Se saattaa johtua esimerkiksi siitä, että vastaajalla ei ole kovin paljoa kokemusta kysytystä ilmiöstä tai vastausprosentti jää kovin pieneksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74.) Muutama kysely meinasi jäädä palauttamatta, mutta viikolla pidennetyllä vastausajalla varmistettiin, että hekin saivat mahdollisuuden täyttää kyselyn. Kyselylomakkeen täytti ja palautti koko kasvatushenkilökunta, mikä mahdollisti koko päiväkodin kasvattajia kuvaavat tulokset. Pitkä vastausaika mahdollisti aiheen pohtimisen ja kyselyn täyttämisen juuri kasvattajille sopivalla ajalla. Kysely oli tehty tietokoneella täytettäväksi, mutta kasvattajat saivat väärinkäsityksestä johtuen kyselyn paperiversiona. Kysely ei toiminut paperiversiona niin hyvin, jolloin osa kasvattajista saattoi jättää kysymyksiin vastaamatta tai vastata muutamalla sanalla. On myös mahdollista, että osalla kohdat jäivät tyhjiksi, koska kasvattajat kokivat, ettei heillä ole tarpeeksi tietoa vastataksaan kysymykseen. Kyselylomakkeeseen olisi saattanut tulla kattavampia vastauksia, jos olisin henkilökohtaisesti mennyt päiväkodille viemään kyselylomakkeet ja ohjeistanut kyselyn täyttämisen kasvotusten.

Opinnäytetyön yhtenä käyttötarkoituksena oli hankkia tietoa siitä, mitä kasvattajat jo tietävät positiivisesta pedagogiikasta, ja mitä tietoa kaivattaisiin lisää. Opinnäytetyöstä on hyötyä toiminnan kehittämisessä positiivisen pedagogiikan käyttöön oton tukena. Teorialähtöinen aineistonanalyysi sopii tähän lähestymistapaan, sillä se osoittaa, millä tavoin kasvattajien käsitys vastaa teorialähtöistä tietoa. Opinnäytetyön tuloksien avulla kouluttaja voi muodostaa juuri päiväkodin kasvattajille sopivan kokonaisuuden. Yhteiset koulutukset, suunnitelmat ja toimintatavat yhtenäistävät kasvattajien toimintaa. Yhteistyö päiväkodin kanssa oli onnistunutta. Mielestäni oli hieno nähdä, kuinka yhteistyötaho oli kiinnostunut tutkimuksestani ja sen tuloksista. Toivon, että työni lisäsi kasvattajien tietoutta positiivisesta pedagogiikasta ja innostaa päiväkotia kehittämään toimintaansa entisestään.

Jatkotutkimusehdotuksena esitän positiivisen pedagogiikan vaikutusten tutkimisen. Näkökulmana voisi olla varhaiskasvattajat tai lapset. Positiivisen pedagogiikan pitkäaikaistoteuttamisen ja -seurannan myötä saataisiin varmasti mielenkiintoisia empiirisiä ja kattavia tuloksia vaikutuksista. Suuntaisin katseen myös tulevaan. Toisena jatkotutkimusehdotuksena ehdottaisin tarkemman luonteen taitojen tutkimisen. Huomaa hyvä! Vahvuusvariksen bongausoppaassa (2017, 34.)

Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen kirjoittavat tulevaisuuden osaamistarpeista. Niistä tiedetään lähinnä se, että yhä tärkeämmiksi luonteen taidoiksi muodostuvat rohkeus, sinnikkyys ja myötätunto. Samalla myös itsetuntemus, omien tunteiden ymmärtäminen, itsesäätely ja stressinhallinta tulevat olemaan ratkaisevia esimerkiksi oppimisen ja oman elämänpolun löytämisen suhteen. Tutkimuksessa voisi tutkia esimerkiksi sitä, kuinka näitä taitoja jo opetetaan, kuinka niiden oppimista tuetaan tai pitäisi tukea sekä missä tilanteissa näiden taitojen oppiminen näkyy ja miten. Uskon, että yhden tai kahdenkin taidon tutkiminen toisi paljon tuloksia.

Yhteistyö ohjaavan opettajan kanssa oli toimivaa ja koin saaneeni tarpeeksi tukea ja ohjausta. Kokonaisuudessaan opinnäytetyö oli hyvin opettavainen prosessi. Opinnäytetyöprosessin aikana työskentelin varhaiskasvatuksessa sekä lastensuojelussa. Töistä sain hyvää peilauspintaa opinnäytetyöstä heränneisiin ajatuksiin ja pääsin kokeilemaan positiivisen pedagogiikan viemistä käytäntöön. Oma työskentelyäni positiivinen pedagogiikka on rikastuttanut ja positiiviset vaikutukset ovat moninkertaistuneet.

LÄHTEET

Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Avola, P. & Pentikäinen, V. 2019. Kukoistava kasvatus – Positiivisen pedagogiikan ja laaja-alaisen hyvinvointiopetuksen käsikirja. BEEhappy Publishing.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. painos. Helsinki: Tammi.

Hujala, E. Puroila, A.-M., Parrila-Haapakoski, S. & Nivala, V. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Oulu: Varhaiskasvatus 90.

Järvistö, J & Klinga, A. 2019. Positiivinen pedagogiikka alakoulussa – Luontevahvuuksiin keskittyvän opetuksen ja Huomaa hyvä! -materiaalin käyttö opettajien kertomana. Kasvatustieteiden tiedekunta. Tampereen yliopisto. Pro gradu – tutkielma. Luettu 5.1.2020. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/105569/1556793071.pdf?sequence=1>

Kananen, J. 2014. Verkkotutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Keyes, C. 2002. The mental health continuum: From languishing to flourishing in life. *Journal of Health and Social Behavior* 43 (2), 207-222. Luettu: 23.10.2019. http://www.flume.com.br/pdf/Keyes_The_mental_health.pdf

Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L. 2014. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus, 224-242.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Leskisenoja, E. & Sandberg, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka ja nuorten hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Leskisenoja, E. 2017. Positiivisen pedagogiikan työkalupakki. Jyväskylä: PS-kustannus.

Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa – Toteuta käytännössä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Teoksessa Metsämuuronen, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: International Methelp KY. 80-147.

Ojanen, M. 2007. Positiivinen psykologia. Helsinki: Edita Prima Oy.

Opetushallitus. 2019. Osallisuus varhaiskasvatuksessa – videosarja. Luettu: 23.12.2019. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/osallisuus-varhaiskasvatuksessa-videosarja>

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2013. Tutkimuksen voimasanat. 1.-2. painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Saukkola, K. & Laane, T. 2017. Näe sydämellä – Luo arvostava yhteys lapseen. Kerava: Painojussit Oy.

Seligman, M. E. P. & Csíkszentmihályi, M. 2000. Positive psychology: An introduction. American Psychologist 55 (1), 5-14.

Seligman, M. E. P. 2011. Flourish. A visionary understanding of happiness and well-being. New York: Simon and Schuster.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uud. painos. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Hansaprint Oy.

Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2016. Huomaa hyvä! Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luontevahvuutensa. 1. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2017. Huomaa hyvä!: Vahvuusvariksen bongausopas. 1. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Uusitalo-Malmivaara, L. 2014. Positiivinen psykologia – mitä se on? Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus, 18-27.

Varhaiskasvatustilaki 13.7.2018/540.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus. PDF-tiedosto. Luettu: 14.9.2019. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4., uud. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje kasvattajille

SAATEKIRJE
TAMPERE
24.5.2019

Hei!

Opiskelen Tampereen ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Teen opinnäytetyötäni päiväkotinne varhaiskasvattajien kokemuksista liittyen positiiviseen pedagogiikkaan. Vastaustenne avulla tuon näkyväksi teidän osaamistanne ja lopullista tuotostani voitte käyttää työssänne hyödyksi esimerkiksi vanhempainilloissa tai ryhmien varhaiskasvatussuunnitelmissa.

Opinnäytetyö toteutetaan kyselytutkimuksena, johon kutsun teidät osallistumaan. Osallistuminen tarkoittaa oheisen lomakkeen täyttämistä. Palautathan täytetyn lomakkeen päiväkodin johtajalle. Vastaathan viimeistään 7.6.

Tutkimuksen tekemiseen on saatu asianmukainen lupa. Antamanne vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottoman luottamuksellisesti. Kenenkään tiedot eivät paljastu tuloksissa ja aineisto hävitetään, kun opinnäytetyö on valmis.

Opinnäytetyön ohjaajana toimii lehtori Raija Yliniemi Tampereen ammattikorkeakoulusta, (sähköposti). Valmis opinnäytetyö tulee päiväkodin käyttöön ja julkaistaan Internetissä osoitteessa www.theseus.fi.

Kiitos jo etukäteen vaivannäöstä. Jos Teillä on minkäänlaista kysyttävää, ottakaa rohkeasti yhteyttä!

Lämpimin terveisin

Aino Nissi
(sähköposti)

Liite 2. Kyselylomake

KYSELYLOMAKE

VARHAISKASVATTAJIEN KOKEMUKSIA POSITIIVISESTA PEDAGOGIIKASTA

Positiivinen pedagogiikka tarjoaa käyttöömme loistavan käytännönläheisen kasvatusnäkemysten sekä työkalupakin, josta löydämme konkreettisia välineitä arjen kaikkiin tilanteisiin. Kuitenkin parasta koko pedagogiikassa on sen jyrkät teoreettinen, tutkimuksella ryyditetty viitekehys. Positiivisessa pedagogiikassa ei ole kyse kepeästä vaaleanpunaisesta höttöpedagogiikasta vaan erittäin varteenotettavasta, ympäri maailmaa levinneestä kasvatussuuntauksesta, joka perustuu alati lisääntyvään empiiriseen näyttöön. Positiivisen pedagogiikan toimintaperiaatteiden ja menetelmien avulla voidaan varhaiskasvatuksen tavoitteet saavuttaa entistä paremmin ja kestävämminkin. (Lähde: Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa: Toteuta käytännössä.)

Monivalintakysymyksissä merkkaa valintasi alleviivauksella tai ympyröinnillä. Vastauksesi on tärkeä, suuret kiitokset jo etukäteen!

1. Mitä Sinun mielestäsi positiivinen pedagogiikka tarkoittaa?
2. Minkä verran olet lukenut tai perehtynyt positiiviseen pedagogiikkaan?
En yhtään   Vähän   Kohtalaisesti   Hyvin paljon

Millä tavalla olet tutustunut positiiviseen pedagogiikkaan?

3. Oletko käyttänyt työssäsi positiivisen pedagogiikan -materiaaleja, esimerkiksi Huomaa hyvä! -materiaalia?
Kyllä   En

Jos Kyllä, niin mitä ja miten:

4. Huomioitko lapsen vahvuudet työssäsi?

Kyllä Välillä En

Jos Kyllä/Välillä, miten?

5. Huomioitko lapsen onnistumisen hetket?

Kyllä Välillä En

Jos Kyllä/Välillä, miten?

6. Miten päiväkodissa tulisi toimia, jotta ilmapiiri olisi myönteinen ja lämmin?

7. Mitä positiivisen pedagogiikan toteuttaminen vaatii varhaiskasvattajalta?

8. Kaipaisitko positiivisen pedagogiikan kasvatustietä lisää tietoa?

Kyllä Ehkä En

Millaista tietoa kaipaisit?

9. Mihin varhaiskasvatuksen tarpeisiin tai ongelmiin positiivisen pedagogiikan hyödyntäminen voisi mielestäsi vastata?

10. Halutessasi voit lopuksi kirjoittaa vapaasti ajatuksia liittyen positiiviseen pedagogiikkaan tai kyselyyn.

Kirjoitathan tähän alle sähköpostiosoitteesi tai puhelinnumerosi, jos sinulle sopisi kesän jälkeen haastattelu aiheeseen liittyen. Kiitos paljon!